

İL ÖZEL İDARESİ MALLARININ HACZI

Arş. Gör. Osman DURAN*
Arş. Gör. Ali YEŞİLYURT**

ÖZET:

Mahalli idarelerden olan İl Özel İdareleri özel hukuk hükümlerine göre kişilere borçlanabilirler. Bu borcunu rızası ile ödeyen İl Özel İdareleri hakkında takibe gerek yoktur. Ancak borcunu ödemeyen İl Özel İdarelerine karşı İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde takip yapılabilir. Bu takibinin sonuca ulaşabilmesi için İl Özel İdarelerine ait olan şeylerin haczedilmesi ve bunların satılması gerekecektir. Ancak gerek İcra ve İflas Kanunu gerekse İl Özel İdareleri Kanunu İl Özel İdarelerine ait her şeyin haczedilmesini kabul etmemiştir. Haczedilemeyen bu şeylerin tespit edilmesi uygulama açısından önemlidir. Alacaklılar İl Özel İdarelerinin hangi tür mallarını haczettirebilirler ya da haczettiremezler? Çalışmamızda bunun tespitini, gerek mahkeme kararları gerekse doktrin görüşleri çerçevesinde ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Haczedilmezlik, İl Özel İdarelerinin Malları, Haciz, Haciz Tatbiki, İl Özel İdareleri Kanunu

ABSTRACT:

Special Provincial Administrations which are local administrations can borrow people according to private law. On Special Provincial Administrations which pay this debt with the consent is not required to pursuance. But against Special Provincial Administrations which not pay this debt can be pursued in the framework of the Enforcement and Bankruptcy Law. In order to reach the conclusion this pursuance the Special Provincial Administrations things that will have to be impounded and sold their. However, both the Special Provincial Administrations Law both Enforcement and Bankruptcy Law, has not agreed to impounded Special Provincial Administrations things. Things that cannot be impounded to identified are important for practice. Have creditors what kind of Special Provincial Administrations property can impounded or cannot impounded? In our study, the detection of this doctrinally, ruling of the court of both will be handled.

Keywords: Impoundness, Special Provincial Administrations Things, Impound, Attachment Execution, Special Provincial Administrations Law

---

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

GİRİŞ

İcra takibi, alacaklı tarafından icra dairesine yapılan takip talebiyle başlayan ve söz konusu talebin kanuna uygun olarak yerine getirilmesine kadar devam eden bir süreci kapsar. Bu süreçte, özellikle konusunu paranın oluşturduğu takiplerde, alacaklının alacağına kavuşmasının sağlanabilmesi için alacaklılarına karşı bir nevi teminat teşkil eden borçlunun kıymeti haiz olan şeylerinin haczedilmesi ve haczedilen şeylerin paraya çevrilmesi gerekir¹. Zira alacaklı ancak elde edilen para ile tatmin edilecektir. İl özel idarelerinin borçlu taraf olarak yer aldığı takiplerde, alacaklılar, il özel idarelerinin malvarlığının haczedilmesi ve haczedilen şeylerin paraya çevrilmesi ile alacaklarına kavuşacaklardır.

Borçlunun malvarlığı olarak kıymeti olan her şeyi, kural olarak, hacze konu teşkil edebilir. Ancak bir takım insani düşünceler, kamu düzeninin ve kişilerin alacaklarına karşılık kamu yararının üstün tutulması gerekçeleriyle, borçlunun malvarlığındaki kıymete sahip bir kısım mal, alacak ve hakların haczinin caiz olmadığı kabul edilmektedir². Bu durum haczedilemezlik kuralı şeklinde ifade edilmektedir. Haczedilemezlik kuralı İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanun koyucu sosyal düşüncelerle, özellikle borçlunun ve ailesinin yaşaması ve ekonomik varlığını devam ettirmesi, tamamen topluma muhtaç hale gelip toplumsal dengenin bozulmaması için ve kamu yararı gerekçe-

¹ **Kuru, Baki**, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", AÜHFD, 1962/1-4, C. XIX, s.278; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku, C. I., İstanbul 1988, s.778; **Postacıoğlu, İlhan E.**, İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul 1982, s.330; **Belgesay, Mustafa Reşit**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Birinci Bölüm İcra, İstanbul 1948, s.204; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku, C. I, İcra Hukuku, Ankara 1965, s.225; **Kuru, Baki/ Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder**, İcra ve İflas Hukuku, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s.267; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.501; **Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet**, İcra ve İflas Hukuku, 11. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.273, 278; **Ulukapı, Ömer**, "Haczedilemezlik ve Haczedilemezliğin "4046 Sayılı Özelleştirme Kanunu" Kapsamındaki Uygulaması", BATIDER, 1995, C. 18, S. 1-2, s.137; **Özbay, İbrahim**, "İcra ve İflas Hukukunda Haczedilemezlikten Feragat (İİK m.83/a)", AÜEHFD, C. 9, S. 1-2, 2005, s.543.

² **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.278; **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.779, 781; **Kuru**, El Kitabı, s.502; **Postacıoğlu**, s.330; **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.267; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s.273, 278; **Ulukapı**, s.138 vd.; **Özbay**, s.543; **Uyar, Talih**, "Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar", Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara 1974, s.551. "Bir mal veya hakka gayri kabili hacizlik vasfını ancak kanun verebilir.", **Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.581; **Üstündağ, Saim**, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004, s.173; **Karlı, Abdurrahim**, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2010, s.483-484. "Cebri icranın, çağdaş hukukta borçlunun malvarlığına yöneldiği kuralının üçüncü sınırlaması şurada kendini gösterir: borçlu malvarlığının sorumluluğu, "şahsi sorumluluk" ya da, daha doğrusu olarak, "sınırsız sorumluluk" denen hallerde bile, malvarlığının bütün parçalarına şamil değildir; kanunun gösterdiği bazı malvarlığı parçaları, haczedilememek ve iflas masasına girmemek imtiyazından istifade ederler.", **Umar, Bilge**, İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s.7-8.

siyle, borçlunun bazı mal ve haklarının tamamen veya kısmen haczedilemeyeceğini kabul etmiştir. Haczedilemeyeceği kabul edilen mallar hakkındaki hükümler ilamsız icrada (İİK m.82, 83), ilamlı icrada (İİK m.41) ve ihtiyati hacizde uygulama alanı bulur. Ayrıca haczedilemeyeceği kabul edilen mallar yalnız cüz'i icrada değil, aynı zamanda külli icrada (iflasta) da uygulanır. Zira müflisin haczi mümkün olmayan malları iflas masasına girmez (İİK m.184)³. Ancak Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmadıklarından (TTK m.16/2), çalışmamızda il özel idaresinin haczedilemeyen mallarının iflas masasına girip girmemesinin bir önemi yoktur.

Çalışmamızda borçluların tamamen haczedilemeyecek mallarının düzenlendiği İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallardan il özel idarelerinin mallarının haczedilememesi incelenecektir. İl özel idaresi mallarının haczedilememesi 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun⁴ 7. maddesinin son fıkrasında düzenlenmiştir. Çalışmamız da ilk önce, il özel idaresinin haczedilemeyen malları incelenecek daha sonra, il özel idaresinin hangi mallarının haczedilebileceği incelenecektir. Çalışmamızda, il özel idaresine İcra ve İflas Kanunu kapsamında başlatılan takipler yanında, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun⁵ kapsamında başlatılan takiplerde il özel idaresinin mallarının haczedilip haczedilemeyeceği yargı kararları⁶ ışığında incelenecektir.

I. GENEL OLARAK

Anayasanın 127. maddesinde “mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri” olarak tanımlanmıştır.

³ **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.278; **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.779; **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.267; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s.271; **Muşul**, C. I, s.581; **Umar**, s.8, 41; **Yıldırım, Mehmet Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis**, İcra Hukuku, 5. Baskı, Beta, İstanbul 2012, s.141. “Bir malın gayri kabili haciz olması, ihalenin feshi sebeplerinden birisini teşkil eder.”, **Muşul**, C. I, s.584; **Y12HD**, 02.12.1991 T., 5115 E., 12593 K. (**Muşul**, C. I, s.584, dipnot 301).

⁴ 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Kabul Tarihi 22.02.2005, RG, T. 04.03.2005, S. 25754.

⁵ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun, Kabul Tarihi 21.07.1953, RG, T. 28.07.1953, S. 8469.

⁶ İl Özel İdaresi mallarının haczi ile ilgili yeteri kadar karara ulaşamadığından, benzer düzenlemeler nedeniyle belediye mallarının haczi ile ilgili kararlara da yer verilmiştir.

Anayasanın 127. maddesinde öngörülen mahalli idarelerden biri olan il özel idaresinin temelleri 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile Fransız örneğine göre atılmış ancak İkinci Meşrutiyet döneminde tüzel kişilik kazanmıştır⁷. 2005 yılına kadar ikinci Meşrutiyet döneminde çıkarılmış ve 1987 yılında adı İl Özel İdaresi Yasası olarak değiştirilen, 1913 tarihli İdareyi Umumiye Vilayet Kanunu Muvakkatı adını taşıyan geçici yasa ile yönetilmiştir. 2005 yılında ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkarılmıştır⁸.

İl Özel İdaresi Kanunu 3. maddesinde il özel idaresi “il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle il özel idaresi, il denilen coğrafi alan (il, ilçe, köyler ve tüm araziler) üzerinde, halkın ortak ve sürekli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş bir kamu tüzel kişisidir⁹.

İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer (İÖİK m.4). Merkezi idarenin taşra teşkilatı birimi olarak il (genel idaresi) kurulduğunda fiilen il özel idaresi de kurulmuş olur. İller ancak kanunla veya kanun hükmünde kararnameyle kurulabilmektedir. İl özel idaresi de ancak kanunla veya kanun hükmünde kararnameyle kurulur ve kaldırılır¹⁰.

Mahalli idare olan il, merkezi idare olan ille aynı coğrafi sınırları paylaşmaktadır. Mahalli idare olarak il, merkezi idareden tamamın ayrı olup devlet tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Merkezi idarenin bir taşra örgütü olan il idaresine “il genel idaresi”; mahalli idare birimi olan il idaresine ise “il özel idaresi” denmektedir. İl özel idaresi, il sınırları içinde yaşayanların “mahalli müşterek ihtiyaçlarını” karşılamak için kurulmuştur. Buna karşılık il genel idaresi, merkezi idarenin tüm ülke düzeyinde yürüttüğü hizmetlerin il sınırları içinde de yürütülmesi amacıyla kurulmuştur¹¹.

⁷ **Tan, Turgut**, İdare Hukuku, 2.baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2013, s.154, **Gözübüyük, A. Şeref**, Yönetim Hukuku, 23. Bası, Ankara 2005, s.115; **Hakyemez, Yusuf Şevki**, “İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Rollerini”, Sayıştay Dergisi, Sayı 31, 1998, s.169-170; **Salıhoğlu, Enver**, İl Özel İdaresi, Beta Basım Yayım, İstanbul 2012, s.1-7.

⁸ **Gözler, Kemal**, İdare Hukuku, C. I, 2. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2009, s.382-383, **Tan**, s.154, **Gözübüyük**, s.115, **Akyılmaz, Bahtiyar/ Sezginer, Murat/ Kaya, Cemil**, Türk İdare Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s.288-289, **Günday, Metin**, İdare Hukuku, 10. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara 2013, S. 471-472, **Tortop, Nuri/ Aykaç, Burhan/ Yayman, Hüseyin/ Özer, M. Akif**, Mahalli İdareler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006, s.128, **Karatepe, Şükrü**, İdare Hukuku, 4. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1995, İstanbul, s.122.

⁹ **Gözler, C. I.**, s.382, **Çağlayan, Ramazan**, İdare Hukuku Dersleri, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s.148.

¹⁰ **Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya**, s.289-290.

¹¹ **Gözler, C. I.**, s.382.

İl özel idaresinin görev ve hizmetleri İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinde düzenlenmiştir¹². Maddeye göre; *İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla*

a) *Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,*

b) *İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma (...); orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında,*

Yapmakla görevli ve yetkilidir.

Ülkemizde 2012 yılında mahalli idareler alanında köklü değişiklikler olmuştur. 2012 tarih ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile büyükşehir belediyesi sayısı 30'a çıkarılmış¹³ ve bu illerde il özel idareleri kaldırılmıştır¹⁴. İllerdeki bütün köylerin ve beldelerin tüzel kişiliğini kaldırmış ve bunları bağlı buldukları ilçenin mahallesi hâline dönüştürmüştür. Nihayet, aynı Kanun, bu yirmi dokuz ilde, il sınırları içinde kalan bütün ilçe belediyelerini büyükşehir ilçe belediyesi hâline dönüştürmüştür¹⁵.

Çalışmamız açısından önemine binaen tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerinin borçlarının akıbetine değinmek gerekecektir. 6360 sayılı Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idareleri; personelini, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçlarını Kanunun yayımı tarihi olan 06.11.2012 tarihinden itibaren bir ay içinde valiliğe bildirmelidir. Bu idarelerin taşınmazlarının satışı, tahsisi ve kiralanması, iş ve toplu iş sözleşmesinin yapılması, her türlü imar uygulaması (inşaat ruhsatı hariç), iş makineleri ve diğer taşıtların satışı ile borçlanmaları İçişleri Bakanlığının onayına bağlıdır (6360 sayılı Kanun Geçici madde 1/4).

¹² Detaylı bilgiler için bakınız, **Hakyemez**, s.175-176; **Salihoglu**, s.23 vd.

¹³ Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve Ordu illerinde il özel idaresinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.

¹⁴ **Çağlayan**, s.150.

¹⁵ **Gözler, Kemal**, "6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?", Legal Hukuk Dergisi, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, s.39-40.

Bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına¹⁶, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verilir. Devir işlemi, kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk mahalli idareler genel seçimi tarihinde¹⁷ uygulamaya konulur. Maliye Hazinesine devredilen taşınmazlar Kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla kullanmakta olan kurumlara tahsis edilmiş sayılır. Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan Maliye Bakanlığınca, Kanunun birinci maddesiyle tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerine, belediyelere ve köy tüzel kişiliklerine tahsis edilmiş olanlar; kuruluş kanunlarıyla kendilerine verilen kamusal nitelikteki görevleri yerine getirmeleri amacıyla ve komisyon kararıyla; ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşlarına, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına, büyükşehir belediyelerine, büyükşehir belediyelerinin bağlı kuruluşlarına ve ilçe belediyelerine tahsis edilmiş sayılır (6360 sayılı Kanun Geçici m.1/5).

İl özel idaresinin malları, borçlu tarafta yer aldığı takiplerde alacaklılarına karşı bir nevi teminat teşkil eder. Ancak kanuni düzenleme gereği il özel idaresinin her türlü malvarlığı bu teminat kapsamında değildir ve hacze konu olamaz. Gerek İcra ve İflas Kanunu'nun atfı gerekse İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idaresinin hacze konu olamayacak mallarının söz konusu olduğunu düzenlemiştir. Şöyle ki;

İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1 maddesine göre devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar haczedilemezler. İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1 hükmü iki durumu düzenlemiştir. İlki devlet malları¹⁸

¹⁶ 6260 Sayılı Kanununun 34. maddesiyle, 3152 Sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 28. maddesine eklenen 28/A maddesiyle büyükşehir belediyesi bulunan illerde "Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı" kurulmuştur.

¹⁷ 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ilk Mahalli İdare Genel Seçimleri 30 Mart 2014 tarihinde yapılmıştır. Dolayısıyla devir işlemi bu tarihte uygulamaya konulacaktır.

¹⁸ "Devlet mallarının haczedilemeyeceği hakkındaki hüküm, Devlete karşı cebri icranın yürütülmesi fikrine dayanır. Gerçekten, cebri icrayı yürüten Devlettir. Devletin bunu kendisine karşı kullanması ise, tasavvuru güç bir durumdur. Normal olarak, Devletin borçlarını rızası ile ödeyeceği farz olunur. Ödemese ve bütçede de ödenek varsa, üst makamlara şikâyet yoluna gidilebilir. Fakat, Devlete karşı bir icra takibine girilerek onun mallarının haczedilmesi caiz değildir. Devlet borçları için ilgili Bakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur. Konulmamışsa, gelecek yılki bütçeye mutlaka gerekli ödenek konulmalıdır. Aksi halde, alacaklılar Türkiye Büyük Millet Meclisine şikâyette bulunabilirler.", **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.283; **Kuru**, İcra, s.226-227; **Yılmaz, Ejder**, "Devlet Malları Hak ve Rüçhanlığına Sahip Malların Haczedilememesi", Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65'inci Yaş Armağanı, Ankara 1988, s.601-602; **Postacıoğlu**, s.366; **Belgesay**, s.217, No: 436; **Ansay, Sabri Şakir**, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. Bası, Ankara 1960, s.99; **Olgaç, Senai/ Köymen, Haydar**, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, C. I, 2. Baskı, İstanbul 1965, s.656, 656 dipnot 6; **Uyar, Talih**, İcra ve İf-

ikincisi ise özel kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen malların haczedilemeyeceğidir. İl Özel İdaresi Kanunu bu belirtilen özel kanunlardandır. Zira İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7. maddesinin son fıkrasının il özel idaresinin hangi mallarının haczinin caiz olmadığını göstermiştir. Bu maddede yer alan il özel idaresi malları haczedilemeyecek, ancak bu kapsama girmeyen il özel idaresi malları haczedilebilecektir. İncelememizde ilk önce İl Özel İdaresi Kanunu'na göre il özel idaresinin hangi mallarının haczedilemeyeceği ele alınacaktır. Sonrasında ise il özel idaresinin haczedilebilen malları inceleme konusu olacaktır.

Diğer bölüme geçmeden önce şu hususu belirtmek gerekir; İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1. maddesindeki devlet mallarının ve özel kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen malların haczedilemeyeceği ayrımı bilinçli bir ayrımdır ve il özel idaresi mallarının haczedilememesi "devlet malı" olması niteliğinden değil, İl Özel İdaresi Kanunu'nda bu yönde bir hükmün yer almasından dolayıdır¹⁹. Zira kamu tüzel kişileri; "devlet" ve "diğer kamu tüzel kişileri" olarak ikiye ayrılır²⁰. Devlet idaresi diğer bir deyişle merkezi idare, milli kamu hizmetlerini yürütür. Türk hukukunda bu devlet tüzel kişi-

---

las Kanunu Şerhi, C. 5, 3. Baskı, 2006, s.7006; **Ulukapı**, s.137; **Özbay**, s.543-544. "Maddede Devlet mallarının haczedilmezliğinin kabul edilmiş olması uygulamada büyük sakıncalar doğurmaktadır. Gerçekten Devlet bazan mahkeme ilamının icrasını yerine getirmemekte ve bu yüzden vatandaşlar zarara uğramaktadırlar. Bu halde vatandaşın şikayet hakkını kullanmaktan başka bir imkanı yoktur. Bu itibarla Devletin kamu hizmetine tahsis edilmemiş bulunan mallarının haczedilebileceğinin kabulü kanaatimizce yerinde olur. Her ne kadar hukuk devleti kavramı gereğince Devletini aleyhindeki bir ilamı kendiliğinden yerine getireceği kabul edilmek gerekirse de uygulama bakımından bu teorik ilke ülkemizde yürümemektedir.", **Gürdoğan, Burhan**, İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970, s.70. "Borcunu ödemeyen bir hukuk devleti olmaz cevabı kesin olarak verilebilirdi. Ancak realite bize göstermektedir ki Devlet tüzel kişisinin dahi, borcunu ödemekte en azından ağır davranması söz konusudur. Yani böyle bir durumla karşılaşmak mümkündür. Öyle ise bir devlet, hukuk devleti olabilmek ve bu niteliğini sürdürülebilmek için bu muhtemel duruma karşı, etkili hukuki mekanizmalar geliştirmek ve işler durumda tutmak zorundadır. Bütün bu açıklamalardan sonra; borcunu ödemeyen devlete karşı ne yapılabilir? sorusuna, ancak şu cevap verilebilir: Anayasa Mahkemesinin de tasdik ettiği gibi yasal durum karşısında hiçbir şey yapılamaz, bütçenin müsait olması ve Devlet (yetkili ita amirlerinin) kendiliğinden ödemek istemesi beklenir.", **Gülen, Aydın**, "Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir? (Anayasa Mahkemesinin, İcra ve İflas Kanununun 82/1. Maddesine İlişkin Kararın Çıkarıldıkları)", İHİD, Y. 16, S. 1, Ocak 1995, s.29.

¹⁹ "İİK'nın 82/1. maddesinin birinci bendine göre 'Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar' haczedilemez. Hangi malların devlet malı sayılacağı ve haczedilemeyeceği 01.01.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu esas alınarak belirlenir. Bu kanunda sayılan kamu idareleri arasında yer alan mahalli idarelerin malları devlet malı kapsamında değildir. Bu malların haczedilip haczedilmeyeceğini belirlemek için özel kanunlarına bakmak gerekir.", **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (MİHDER, C. 7, S. 19, 2011, s.125). 1913 tarihli İdare-yi Umumiye-yi Vilayet ve İdare-yi Hususiye-yi Vilayet Kanunu'nun 75. maddesine göre il özel idaresinin malları devlet malı sayılmaktaydı. Bu kanun için bakımız, **Tek, Ahmet Ferik/ Ünal, Yenal**, "İdare-yi Umumiye-yi Vilayet ve İdare-yi Hususiye-yi Vilayet Kanunları", Tarih Okulu Dergisi, Yaz 2009, Sayı IV, s.89.

²⁰ **Gözler**, C. I, s.162; **Tan**, s.102.

liğine merkezi idare ismi verilmektedir. Merkezi idareye genel idare de denir²¹. Devlet idaresinin (merkezi idaresi) üstlendiği milli kamu hizmetleri devlet merkezinde (başkentte) planlanır ve yürütülür. Bu örgüte başkent teşkilatı denir²². Ancak başkent teşkilatındaki görevlilerin başkentte oturarak, üstlendikleri hizmetleri ülke düzeyinde yerine getirmesi mümkün değildir. Bu nedenle, merkezi idarenin üstlendiği hizmetleri yürütebilmesi için, başkent dışında taşraya, tüm ülkeye yayılmış bir teşkilata ihtiyacı vardır. İşte bu nedenle ülkeye yayılmış, merkezi idarenin başkent dışındaki teşkilatına taşra teşkilatı denir²³. **Gözler**; “merkezi idarenin başkent teşkilatı” tabiri yerine “devlet idaresinin merkez teşkilatı” ve “merkezi idarenin taşra teşkilatı” tabiri yerine de “devlet idaresinin taşra teşkilatı” ibaresinin kullanılmasında daha doğru olacağını belirtmektedir²⁴. Türkiye Cumhuriyetinde, devlet yani genel idare (merkezi idare) dışında başka kuruluşlar da kamu tüzel kişiliğine sahiptir. Bunlar yer ve hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır²⁵. Yer yönünden yerinden yönetim kurumlarına kısaca mahalli idareler veya yerel yönetimler²⁶; hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına ise kısaca hizmet kuruluşları veya kamu kurumları da denir²⁷. Mahalli idarelerin tanımı Anayasa'nın 127/1. maddesinde yer almaktadır; “Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.” Bu açıklamalardan sonra il özel idaresi devlet tüzel kişiliği kategorisi içinde yer almamakta ve mahalli idareler kısmında yani diğer kamu tüzel kişilerden olan yer yönünden yerinden yönetim kurumları kategorisinde yer almaktadır. Böylelikle il özel idaresinin malları, il özel idaresinin kamu tüzel kişiliğinin

²¹ **Gözler**, C. I, s.239; **Tan**, s.108., **Günday**, s.8,389, **Atay**, **Ender Ethem**, İdare Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s.165, **Gözübüyük**, s.68, **Duran**, **Lütfi**, İdare Hukuku, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982, s.77, **Gözübüyük**, **Şeref/ Tan**, **Turgut**, İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar, 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s.190, **Çağlayan**, s.100.

²² Ancak bu örgüte merkez teşkilatı diyenler de vardır, **Onar**, **Sıddık Sami**, İdare Hukukunun Umumi Esasları Cilt: II, 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966, s.747, **Eroğlu**, **Hamza**, İdare Hukuku Genel Esaslar, İdari Teşkilat ve İdarenin Denetlenmesi, 5. bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1985, s.146, **Karatepe**, s.98.

²³ **Gözler**, C. I, s.239-240; **Tan**, s.139, **Çağlayan**, s.137, **Tan/ Gözübüyük**, s.258, **Günday**, s.457, **Atay**, s.207, **Gözübüyük**, s.99, **Eroğlu**, s.158, **Karatepe**, s.113. Taşra teşkilatına mülki teşkilat diyenler de vardır, **Duran**, İdare Hukuku, s.132, **Giritli**, **İsmet/ Bilgen**, **Pertev/ Akgüner**, **Tayfun**, İdare Hukuku, 2. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2006, s.229, **Eroğlu**, s.158.

²⁴ **Gözler**, C. I, s.241.

²⁵ **Gözler**, C. I, s.166, **Atay**, s.221, **Günday**, s.9.

²⁶ **Giritli/ Bilgen/Akgüner**, s.238, **Günday**, s.471, **Atay**, s.221, **Çağlayan**, s.148.

²⁷ **Gözler**, C. I, s.361; **Tan**, s.194, **Özay**, **İl Han**, Gümüşğında Yönetim, Alfa yayınları, İstanbul 1996, s.139, **Giritli/ Bilgen/Akgüner**, s.238, **Günday**, s.532, **Atay**, s.299, **Çağlayan**, s.212.

den dolayı kamu malıdır, ancak devlet malı değildir²⁸. İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7. maddesinin 3. fıkrasında şu hüküm yer almaktadır; “İl özel idaresinin mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesi hükümleri il özel idaresi taşınmazları hakkında da uygulanır.”. Kanaatimizce İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1 hükmü bilinçli bir ayırım yapmıştır. Devlet malları haczedilemez tabiri ile devlet tüzel kişiliğine ait, yani devletin merkez ve taşra teşkilatına ait mallar haczedilemez olarak anlamak gerekir²⁹. Devlet tüzel kişiliğine girmeyen kamu tüzel kişilerinin mallarının haczedilememesi düzenlemelerini ise özel kanunlarına bırakmıştır. Bu kanunlardan bazılarına şunlar örnek verilebilir; İl Özel İdaresi Kanunu m.7/son fıkra, Belediye Kanunu³⁰ m.15/son fıkra³¹, Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu³² m.35/3³³. Bazı kanunlar

²⁸ “Fransa’da haciz yasağı ilkesi genel ve mutlak bir ilkedir. Bu ilkedен sadece devlet tüzel kişiliği değil, bütün kamu tüzel kişileri yararlanır. Keza Fransa’da bu ilkenin, sadece kamu malları için değil, kamu tüzel kişilerine ait özel mallar için de geçerli olduğu kabul edilmektedir.”, **Gözler, Kemal**, İdare Hukuku, C. II, 2. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2009, s.873.

²⁹ **Gözler, C. II, s.876**; “İİK, m.82/1, haciz yasağı getirirken “kamu malı-özel mal” ayrımı yapmamaktadır. Dolayısıyla haczedilemezlik kapsamında, bir kamu tüzel kişisinin sadece kamu malları değil, özel malları da haczedilemez.”, **Gözler, C. II, s.876**; **Olgaç/ Köymen, s.656**; **Ansay, s.100**; **Üstündağ, s.177**, dipnot 519a; **Gülan, “Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?”**, s.22.

³⁰ 5393 sayılı Belediye Kanunu, Kabul Tarihi 03.07.2005, RG, T. 13.07.2005, S. 25874.

³¹ Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez (Belediye Kanunu m. 15/son fıkra). Bu hükümle ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız **Duran, Osman**, “Belediyeye Karşı Haciz Tatbiki”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, C. I, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara 2014, s.755 vd. Belediye Kanunu'nun 15/son maddesinin iptali için açılan dava hakkında Anayasa Mahkemesi red kararı vermiştir; “... belediyelerin, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişileri olmaları nedeniyle, bunlara yasalarla yüklenilen görevler, yerel toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimleridir. Belediyeler bu gereksinimleri karşılamak amacıyla bazı etkinliklerde bulunurlar. Bunun için de aynı ve nakdi varlığa ihtiyaç duyarlar. Toplumsal yaşamın sürekli, düzenli ve sistemli bir şekilde sürdürülebilmesi için, bu etkinliklerden bazılarının kesintisiz bir biçimde yürütülmesi; bunun sağlanabilmesi bakımından da belediyelerin aynı ve nakdi varlığa sahip olmaları gerekir. Belediyelere ait bazı aynı ve nakdi varlıklara haciz yasağı getirilmesindeki amaç da, belediyelerce yerine getirilen kamu hizmetlerinin bazılarının, toplumsal yaşamın gerektirdiği zorunluluklara bağlı olarak sürekli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi gereğidir. Yani toplum yararının üstün tutulmasıdır. Yine belirtmek gerekir ki, belediyelerin devamlılık gösteren kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılmış olan tüm kaynaklarının hacze konu olabilmemesinin, bu hizmetlerin ifa araçlarını tamamen ortadan kaldırmak gibi bir sonuç doğurabileceği de kuşkusuzdur. İtiraz konusu kuralla getirilen sınırlamadaki amaç da belirtilen nitelikteki istenilmeyen sonucun ortaya çıkmasını engellemektir. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.”, **AYMK**, 16.12.2010 T., 2007/37 E., 2010/114 K. (RG, T. 06.07.2011, S. 27986). Bu kararın tam metni ve değerlendirmeleri için bakınız, **Aşık, İbrahim**, “Anayasa Mahkemesi'nin Devlet Mallarının Haczedilemezliği Hakkındaki Kararıyla İlgili İçtihat Notu”, **MİHDER**, C. 7, S. 20, 2011/3, s.3 vd.

ise kamu tüzel kişilerinin mallarının devlet malı gibi korunacağını belirtmiştir. Örneğin, Köy Kanunu³⁴ m.8³⁵, Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu³⁶ m.59³⁷, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna ait malların devlet malı olduğunun belirtildiği Bankacılık Kanunu³⁸ m.111/son fıkra³⁹.

İcra ve İflas Kanunu'nun bu ifadesine rağmen, uygulamada ise İcra ve İflas Kanunu m.82/1'de haczedilemeyeceği belirtilen devlet mallarından, sadece genel ve katma bütçeli idarelerin elinde bulunan ve yönetimleri 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa⁴⁰ tabi mallar anlaşılır⁴¹. Ancak 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu yürürlükten kalkmış yerine 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu⁴² uygulanmaya başlanmıştır. 5018 sayılı Kanununda katma bütçeye yer verilmemiştir. Yeni sistemde, katma bütçeli idarelerin bir bölümü genel bütçe, bir bölümü ise özel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasına alınmıştır. Dolayısıyla yeni sistemde 5018 sayılı Kanuna ekli II sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler olarak isimlendirilen kamu kurum ve kuruluşların ve ekli III sayılı cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumların mallarının İcra ve İflas Kanunu m.82 anlamında devlet malı olduğu ve bunların mallarının haczedilemeyeceği söylenebilir⁴³.

³² 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu, Kabul Tarihi 16.05.2006, RG, T. 20.05.2006, S. 26173.

³³ Kurumun taşınır ve taşınmazları, bankalardaki mevduatları dâhil her türlü hak ve alacakları haczedilemez, hakkında 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun haciz ve iflas hükümleri uygulanmaz(Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu m.35/3).

³⁴ 442 sayılı Köy Kanunu, Kabul Tarihi 18.03.1924, RG, T. 07.04.1924, S. 68.

³⁵ Köyün orta malı kanun karşısında Devlet malı gibi korunur. Bu türlü mallara el uzatanlar Devlet malına el uzatanlar gibi ceza görürler (Köy Kanunu m.8).

³⁶ 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, Kabul Tarih, 11.11.1983, RG, T. 14.11.1983, S. 18221.

³⁷ Türkiye Radyo - Televizyon Kurumunun malları ve her çeşit mevcutları Devlet malı sayılır (Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu m.59).

³⁸ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, Kabul Tarihi 19.10.2005, RG, T. 01.11.2005, S. 25983 (Mük.).

³⁹ Fonun malları Devlet malı hükmündedir. Fonun mal, hak ve alacakları haczedilemez ve rehnedilemez (Bankacılık Kanunu m.111/son).

⁴⁰ 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, Kabul Tarihi 26.05.1927, RG, T. 09.06.1927, S. 606.

⁴¹ Ayrıca, 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması açısından "devlet" tabiri hakkında bakınız, **Üstündağ**, s.19.

⁴² 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Kabul Tarihi 10.12.2003, RG, T. 24.12.2003, S. 25326.

⁴³ **Gözler**, C. II, s.876-877; **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.268-269; **Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun/ Deyneklı, Adnan/ Doğan, Ayhan**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 2, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s.2326-2327.

II. İL ÖZEL İDARESİNİN HACZEDİLEMİYEN MALLARI

A. Genel Olarak

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 71. maddesi ile kaldırılan, 1987 yılında adı İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilen, 1913 tarihli İdareyi Umumiye Vilayet Kanunu Muvakkatı'nın 75. maddesi, il özel idaresinin mallarını devlet malı saymaktaydı. Bu madde şu şekilde idi; "*Vilayet, emvali menkule ve gayrimenkuleye mutasarrıf ve işbu kanun ile muayyen ve mahdud vezaifi hususiye ile mükellef bir şahsı manevidir. Emval-i hususiye-yi vilayet mahfuziyet ve masuniyet itibariyle emval-i umumiye-yi Devletten maduttur.*"⁴⁴. Bu nedenle İdareyi Umumiye Vilayet Kanunu Muvakkatı'nın yürürlükte olduğu zamanda, il özel idaresi malları devlet malı sayılmaktaydı ve İİK m.82/1'de düzenlenen devlet malları haczedilemez kuralı gereği haczedilememekteydi⁴⁵. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ise il özel idaresinin mallarını devlet malı olarak kabul etmemekte ve il özel idaresinin haczedilemeyecek olan mallarını ayrıca belirtmektedir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7. maddesinin son fıkrası hangi il özel idaresi mallarının haczedilemeyeceğini düzenlemiştir. Bu maddeye göre; "*İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez.*"⁴⁶. Buna göre il özel idaresinin şu malları haczedilemez:

1. İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri,
2. İl özel idaresin vergi, resim ve harçları,
3. Şartlı bağışlar

⁴⁴ Bu madde metni ve kanunun tamamı için bakınız, **Tek/ Ünal**, s.89

⁴⁵ **Belgesay**, s.219, No: 439; **Üstündağ**, s.178; **Postacıoğlu**, s.367; **Ansay**, s.100. "İdareyi Umumiye Vilayet Kanununun hususi idarelere müteallik bölümünün 75. maddesinde belirtildiği gibi vilayet, menkul ve gayrimenkul mallara sahip, kanunla muayyen ve mahdud hususi vazifelerle mükellef bir hükmi şahsiyettir. Vilayetin hususi malları mahfuziyet ve masuniyet itibariyle devletin umumi emvalinden maduttur. İİK' nun 82. maddesinin bir numaralı bendinde, devlet mallarının haczi caiz olmadığı mutlak şekilde tebarüz ettirildiğine göre mahfuziyet ve masuniyet bakımından bu mahiyette telakki edilen hususi idareye ait malların da haczedilememeleri iktiza eder. Bu durum gözönünde tutularak hususi idarenin bankada muhafaza edilen paraları üzerine mevzuu haczin kaldırılmasına mütedair şikayetin kabulü gerekir.", **YİİD**, 15.11.1960 T., 7966 E., 7907 K. (nakleden **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.787; **Uyar, Talih**, İcra Hukukunda Haciz, 2. Baskı, Manisa 1990, s.598). Benzer yönde, **YİİD**, 15.12.1967 T. 11290 E., 11652 K. (nakleden **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.779; **Uyar, Talih**, İcra Hukukunda Haciz, 2. Baskı, Manisa 1990, s.598); **Y12HD**, 07.10.1997 T., 9527 E., 10174 K.; **Y12HD**, 27.02.2001 T., 2850 E., 3676 K. (nakleden **Uyar**, C. 5, s.7125); **YİİD**, 11.01.1936 T. (nakleden **Olgaç/ Köymen**, s.677); **Y12HD**, 30.11.2001 T., 1106 E., 1776 K. (nakleden **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s.2470).

⁴⁶ **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (MİHDER, C. 7, S. 19, 2011, s.125)

4. Kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez.

Yukarıda maddeler halinde saydığımız il özel idaresinin malları, yalnızca İcra ve İflas Kanunu kapsamında yapılan takipler neticesinde haczedilemeyecek değildir. Ayrıca il özel idaresine karşı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun kapsamında da, bir takip yapılacaksa yukarıda saydığımız ve aşağıda ayrıntıları ile inceleyeceğimiz mallar haczedilemeyecektir. Zira Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 70/1 hükmü şu hükmü içermektedir; "233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve mahalli idarelerin malları hariç olmak üzere Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar." haczedilemezdir. Bu kanunda da İl Özel İdaresi Kanunu'ndaki özel düzenlemeye yollama vardır. Kanunda tek tek sayılan haczedilemeyecek şeyler, ayrı ayrı inceleme konumuzu oluşturacaktır.

B. İl Özel İdaresinin Haczedilemeyen Mallarının Münferit Olarak İncelenmesi

1. İl Özel İdaresinin Proje Karşılığı Borçlanma Yoluyla Elde Ettiği Gelirleri

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 51/1. maddesine göre; "İl özel idaresi, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla Kanunda belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir" (İÖİK m.51/1)⁴⁷. İl özel idaresinde borçlanmaya karar vermek il genel meclisinin görev ve yetkisindedir⁴⁸ (İÖİK m.10/1-d).

İl özel idaresinin aldıkları borçları çeşitli şekillerde sınıflandırmak mümkündür, ama en yaygın kullanım iç ve dış borçlanmadır. İç borçlar; il özel idaresinin ülke sınırları içindeki, para ve sermaye piyasalarından gerçek ve tüzel kişilerden aldıkları borçları ifade eder. İl özel idaresi esas itibarıyla finansman

⁴⁷ Gözler, C. I., s.408. "Bir önceki Kanun döneminde var olan konu sınırlaması da kaldırılarak il özel idaresine tanınan borçlanma yetkisi endişe verici bulunmaktadır. Bu yetkiye sahip belediyelerin çoğunun, borç batağında yüzüyor olması ileride il özel idarelerinin de aynı duruma düşeceği endişesine sebep olmaktadır. Geri ödeme bakımından, il özel idare mallarının haciz sistemine açık olması da düşünüldüğünde, borç veren güvence altına alınacak ve önümüzdeki yıllar bugüne kadar olduğundan daha büyük sorunlarla karşılaşacak gibi görünmektedir.", Harman, Esra, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Uyarınca Türkiye' de İl Özel İdaresi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, s.96.

⁴⁸ İl özel idaresi ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, en son kesinleşen bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunda belirlenen yeniden değerlendirme oranıyla arttırılan miktarının yılı içinde toplam %10'unu geçmeyen iç borçlanmayı il genel meclisinin kararı; %10'u geçen miktarlar için meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabilir (İÖİK m.51/e).

ihtiyaçlarını iç kaynaklardan temin etmek yoluyla gidermektedirler. Dış borçlanma da ise il özel idaresi; parasal ihtiyaçlarını uluslararası para ve sermaye piyasalarından, uluslararası kuruluşlardan, devletlerden borçlanarak sağlarlar. İç kaynakların yetersiz kaldığı, yapımına başlanan ama iç kaynaklardan finansmanda zaman kaybedilmesi nedeniyle tamamlanamayan projelerin artması, bunların yerinde eskimesi ve getirisinin sağlanamaması, eski projelerin yerine yenilerinin geçmesinin gerekli hale geldiği durumlarda yeni proje için iç kaynaklardan yararlanamayacak duruma gelinmesi gibi nedenlerle yerel idareler dış borçlanma yoluna gidebilmektedirler⁴⁹.

İl Özel İdaresi Kanununa göre dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece il özel idaresinin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir (İÖİK m.51/1-a)⁵⁰.

İl özel idaresinde iç borçlanma, tahvil ihracı ve İller Bankası'ndan alınan borçlarla yapılır. Ancak genelde İller Bankası'ndan alınan borçlarla yapılmaktadır⁵¹. İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan il özel idaresi, ödeme plânını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme plânını yeterli görmediği il özel idaresinin kredi isteklerini reddeder (İÖİK m.51/1-b). İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun⁵² İller Bankasının amacı ve faaliyetlerini şu şekilde ifade etmektedir; “Bankanın amacı; il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile münhasıran bunların üye oldukları mahalli idare birliklerinin finansman ihtiyacını karşılamak, bu idarelerin sınırları içinde yaşayan halkın mahalli müşterek hizmetlerine ilişkin projeler geliştirmek, bu idarelere danışmanlık hizmeti vermek ve teknik mahiyetteki kentsel projeler ile alt ve üstyapı işlerinin yapılmasına yardımcı olmak ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yerine getirmektir.” (İLBK m.3/1). Ayrıca “Banka, Genel Kurul tarafından onanan bilançoya göre ortaya çıkan safı kârın yüzde ellibirini; il özel idareleri tarafından yerine getirilen, köylerin teknik ve sosyal altyapı hizmetlerinin finansmanı; nüfusu 200.000'in altında olan belediyelerin harita, imar planı, içme suyu, atık su, katı atık, kent bilgi sistemi ve benzeri kentsel altyapı projelerinin finansmanı ile nüfusu 25.000'in altında olan belediyelerin anılan projelerinin ayrıca yapımının finansmanında hibe olarak kullanır.” (İLBK m.13/3).

⁴⁹ **Güngör, Selen**, “Yerel Yönetimlerin Borçlanmaları”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı 24 Nisan- Mayıs- Haziran 2011, s.12 (<http://www.akademikbakis.org/eskisite/24/12.pdf>).

⁵⁰ **Salihoglu**, s.407-410.

⁵¹ **Salihoglu**, s.410-411.

⁵² 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunu, Kabul Tarihi 26.01.2011, RG, T: 08.02.2011, S. 27840.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Aktarma işlemi ilgili bakanın onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. İş, il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. İl özel idareleri de bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilir. Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılabilecek ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar, görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilir. Belirli bir projenin gerçekleştirilmesi amacıyla il özel idaresine aktarıldığı halde, aktarıldığı mali yılı takip eden yıl sonuna kadar tahsis edildiği proje için kullanılmayacağı anlaşılan ödenekler, ilgili Bakanın onayı ile başka bir projede kullanılmak üzere aynı veya başka bir il özel idaresine veya ilgili mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere Toplu Konut İdaresine aktarılabilir (İÖİK m.6).

Kamu kurum ve kuruluşlarının 05.01.1961 tarihli ve 237 sayılı Taşit Kanunu kapsamındaki araçlarının alımı, işletilmesi, bakım ve onarımı ile bürolarının ihtiyaçları; kamu konutlarının yapım, bakım, işletme ve onarımı ile emniyet hizmetlerinin gerektirdiği teçhizat alımıyla ilgili harcamalar il özel idaresi bütçesinden karşılanabilir (İÖİK m.6).

İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır (İÖİK m.6).

Yukarıda belirttiğimiz gibi, il özel idaresi, İl Özel İdaresi Kanunu'na göre borçlanmada bulunabilirler. Borçlanma yoluyla elde edilenlerden sadece proje karşılığı alınanlar haczedilmezlik kapsamındadır. Yukarıda verdiğimiz örneklerde de anlaşılacağı üzere genelde İl özel idaresi bir proje karşılığı borçlanmaktadır. Ayrıca İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesi⁵³ İl özel idaresinin görev ve

⁵³ İl özel idaresinin görev ve hizmetleri İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; *İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;* >> <<a) Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları

hizmetlerinin ne olduğunu belirtmiştir. İl özel idaresi bu görev ve hizmetleri yerine getirmek için borçlanabilir (İÖİK m.51/1). Genellikle bu borçlanmalar kamu hizmetinin yerine getirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Eğer il özel idaresinin proje karşılığı borçlanmadığı gelirleri varsa ve kamu hizmetine özgülmemişlerse kanun gereği hacze konu olabilecektir. Örneğin il özel idaresi bir bankadan İÖİK m.6'da belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirmekten başka bir amaç için kredi almışsa, bu bir proje karşılığı olmadığından dolayı hacze konu olabilecektir.

2. İl Özel İdaresinin Vergi, Resim ve Harç Gelirleri

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 42. maddesi il özel idaresi gelirlerini saymıştır. Bunlar arasında kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi⁵⁴, resim, harç ve katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay ve genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler yer almaktadır (İÖİK m.42/1-a,b,c)⁵⁵. Vergi, harç ve resim kavramlarına değinmek gerekecektir. Vergi kamusal faaliyetlerin

---

içinde, >> << b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma (...); orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, >> <<Yapmakla görevli ve yetkilidir (İÖİK m.6).

⁵⁴ “29.07.1970 tarih ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa 04.12.1985 tarih ve 3239 sayılı Kanunla değişik mükerrer 38'inci maddesine göre, belediyeler tarafından tahsil edilen emlak vergisinin %15' i il özel idarelerine verilir. 08.01.2002 tarih ve 4736 sayılı Kanunla değişik mükerrer madde 38' e göre de 27.06.1984 tarih ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyelerce tahsil edilen emlak vergisi tutarının yarısı, büyük şehir belediyesi payı, bu pay ayrıldıktan sonra kalan tutarın %15' i il özel idareler payı olarak ayrılırdı. Ancak mükerrer 38'inci madde 07.12.2004 tarih ve 5272 sayılı Kanunun 87'inci maddesinin g ve 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Kanunun g bendi hükmü gereğince yürürlükten kaldırıldığına göre artık il özel idarelerine emlak vergisinden pay verilmez.”, **Gözler**, C. I., s.408-409.

⁵⁵ İl Özel İdaresi Kanununda sayılan diğer gelirler; “Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, il genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar, her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler ve diğer gelirler (İÖİK m.42/1-d,e,f,g,h). “İl Özel İdaresi Kanununda sayılanlardan başka, diğer kanunlar tarafından İl Özel İdarelerine bırakılmış bazı gelir kaynakları da vardır. Örneğin 11.06.1936 tarih ve 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanununun 31'inci maddesine göre bu Kanun hükümlerine göre verilen idari para cezaları 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine göre tahsil olunarak ilgili il özel idaresinin hesabına aktarılır.”, **Gözler**, C. I., s.406. 5177 sayılı Maden Kanununa göre, il özel idarelerine bazı madenlerin işletme ruhsatı il özel idareleri tarafından ihale edilebilmekte ve ihale bedeli il özel idarelerinin hesaplarına yatırılmaktadır (Maden Kanunu m.7, 12, 13/6, 16/2, 29/5, geçici madde 2/2). 167 sayılı Yer Altı Suları Hakkında Kanun m.4, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu m.4, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu m.75, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu m.4, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m.5, 4708 sayılı Kanun m.5, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanun m.5, 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu m.10, 5838 sayılı Kanun m.2 (**Salihoglu**, s.303-311).

gerektirdiği harcamaları karşılamak üzere başvurulmuş en önemli araçtır⁵⁶. Vergi kamusal gereksinimlerin karşılanması için özel kesimden kamu kesimine, hukuksal zor altında, karşılıksız ve kesin olarak yapılan parasal bir aktarımdır⁵⁷. Harç, kamusal güce dayalı olarak, kamusal harcamaların finansmanı için, kamu idaresinin belirli edimleri ya da belirli kamu hizmetlerinden yararlanma karşılığı alınan paralardır⁵⁸. Resim ise, kamusal güce dayalı olarak, kamusal harcamaların finansmanı için, belirli bir hizmetin veya işin görülmesi için yetkili makamlarca verilen iznin karşılığı alınan paradır⁵⁹. Bu gelirler kendiliğinden kamu hizmetine özgülenmişlerdir. Zira bu gelirlerin toplanmasındaki amaç tanımlardan da anlaşılacağı gibi kamusal harcamaların finansmanıdır.

İl özel idaresi gelirleri hakkında ayrıca bir kanun olmadığından dolayı, belediye gelirleri ile kıyas yolu ile il özel idarelerinin vergi ve harç tahsil etmesi mümkün değildir⁶⁰. Ancak il özel idaresine özel bir kanunla verilmiş bir görevle ilgili vergi ve harç öngörülmüş ise bu durumda tahsilat yapılabilir. Örneğin 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan; "Yürürlüğe giren imar plânına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilir ve denetlenir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi sırasında işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin harçlar, OSB tarafından tahsil edilerek ilgili belediye veya il özel idaresi hesabına yatırılır." ifadesi karşısında bu tahsilat yapılır. Yine 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinde "Maden üretim faaliyetleri ile bu faaliyetlere dayalı ruhsat sahasındaki tesisler için işyeri açma ve çalışma ruhsatları il özel idareleri tarafından verilir. Bu ruhsatların verilmesi sırasında 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu hükümlerine göre belediyelerin tahsil ettiği işyeri açma izni harcı il özel idaresi tarafından tahsil edilir. Bu bedelin %50'si ruhsatın bulunduğu bölgeyle sınırlı olarak altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere, doğrudan ilgili ilçe veya ilçelerin Köylere Hizmet Götürme Birlikleri hesabına aktarılır. Bu alanların belediyelerin mücavir alanı içerisinde kalması durumunda tahsil edilen harcın %50'si ilgili belediyenin hesabına aktarılır." İfadelerine yer vermektedir. Kanunla açıkça yetki verilmeyen durumlar dışında il özel idaresinin görevi kapsamında bulunan işler için tarife düzenleyerek harç ve ücret alması mümkün değildir⁶¹.

⁵⁶ Kaneti, Selim, Vergi Hukuku, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s.3.

⁵⁷ Kaneti, s.4; Oktar, Ateş, Vergi Hukuku, 6. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2011, s.1-4; Karakoç, Yusuf, Vergi Genel Hukuku, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s.59-63.

⁵⁸ Kaneti, s.5; Oktar, s.6-7; Karakoç, s.59-63.

⁵⁹ Kaneti, s.6; Oktar, s.6; Karakoç, s.59-63.

⁶⁰ Salihoğlu, s.301, 352.

⁶¹ Salihoğlu, s.353-354.

İl özel idareleri, yaptığı işlerden harca tabi olanlar için 492 sayılı Harçlar Kanunu'na göre harçları tahsil eder⁶². Elektrik üretimi lisans harçları her yıl kurumlar vergisi beyannamesi verme süresi içerisinde verilen bildirim üzerine, elektrik üretim faaliyetlerinden elde edilen gayrisafi iş hasılatı esas alınarak tahakkuk ettirilir, tahakkuk ettirilen harçlar ayrıca mükellefe tebliğ edilmez ve Mayıs ayı içerisinde ödenir. Genel bütçe geliri olarak kaydedilen elektrik üretimi lisans harçlarından hidrolik kaynaklara dayalı elektrik üretim lisans harçlarının %90'ı, Haziran ayının sonuna kadar, hidrolik kaynaklara dayalı elektrik üretimi yapan tesisin bulunduğu yerin il özel idaresine, il özel idaresi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesine aktarılır. Hesaplanarak aktarılan bu tutarlar, 02.07.2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna göre belediyelere ve il özel idarelerine ayrılacak payların hesabında matraha dâhil edilmez (Harçlar Kanunu m.113/3).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 12. maddesi uyarınca; Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29.07.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8'inci ve 18'inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10' u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir. Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; il özel idaresince ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır. İl özel idarelerince yapılan projeler için kullanılan miktar özel hesabın %30'unu geçemez. Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir. Yukarıdaki hükümlere göre, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak tahsil olunan miktarlar tahsil edildiği ayı takip eden ayın onuncu günü akşamına kadar il özel idarelerine bir bildirim ile beyan edilerek aynı süre içinde ödenir. Tahsil ettikleri katkı payını yukarıda belirtilen süre içinde il özel idarelerine yatırmayan belediyelerden, bu katkı payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir. Belediye başkanları, belediyelerin tahsil ettikleri paylardan il özel idarelerine ödemeleri gereken taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı paylarının, zamanında ve tam olarak ödenmesini sağlamakla

---

⁶² Salihoğlu, s.303.

yükümlüdür. Ödenmeyen paylar, ilgili il özel idaresinin talebi üzerine ilgili belediyenin İller Bankasından aldığı genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek talep eden özel idareye gönderilir.

İl özel idaresinin gelirlerinden en önemlisi, il özel idaresine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylardır (İÖİK m.42/1-b)⁶³. Anayasanın 127. maddesinin son hükmü mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanması gerektiğini düzenlemiştir. Bu amaçla İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un⁶⁴ ile belediyeler ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belirli oranda pay verilmesi esası getirilmiştir. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 4,50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve yüzde 0,5'i il özel idarelerine ayrılır (İl özel idarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun m.2/2). Bu Kanun'un 7/1 maddesine göre kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmündedir.

Bu açıklamalardan sonra İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmünde il özel idaresinin vergi, resim ve harçlarının haczedilemeyeceği belirtilmiştir⁶⁵. Bunların haczedilememesi için fiilen kamu hizmetine tahsis edilmesine gerek yoktur⁶⁶. Ayrıca bu tür gelirlerden olmasa bile kamu hizmetinde fiilen kullanılan

⁶³ Gözler, C. I., s.406.

⁶⁴ 5779 sayılı İl özel idarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, Kabul Tarihi 02.07.2008, RG, T. 15.07.2008, S. 26937.

⁶⁵ "Öte yandan Halk Bankası Mersin Merkez şubesindeki hesapta haczedilen borçlu idareye ait paraların gelir vergileri ile bunların ferilerinden oluştuğu bilirkişi raporu ile tespit edildiği ve bu paraların niteliği gereği haczi kabil olmadığı halde, anılan hesap üzerindeki haczin kaldırılması talebinin reddine karar verilmesi yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.", **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (nakleden **Kuru**, El Kitabı, s.506; **MİHDER**, C. 7, S. 19, 2011, s.126).

⁶⁶ "5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca, borçlu idarenin bankadaki hesaplarındaki vergi, resim, harç gibi niteliği gereği haczi kabil olmayan gelirleri dışında kalan kira geliri niteliğindeki paraların kamu hizmetlerinde fiilen kullanılıp kullanılmadığı belirlenmeden bu hesaplar üzerindeki haczin kaldırılması doğru değildir.", **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (**Kuru**, El Kitabı, s.505-506; **MİHDER**, C. 7, S. 19, 2011, s.125-126). "Somut olayda, haczedilmezlik şikayetine konu olan posta çeki hesabının vergi, resim ve harçlardan oluşan bir hesap olduğu, bilirkişi raporu ve dosyadaki mevcut bilgilerle belirlenmiş olup, mahkemenin kabulü de bu yöndedir. Şikayete konu olan hesabın bu niteliği (kaynağının vergi, resim ve harç oluşu) haczedilmezlik şikayetinin kabulüne yeterli olup, ayrıca hesaptaki paranın fiilen kamu hizmetinde kullanılması zorunlu değildir.", **Y12HD**, 03.07.2012 T., 4176 E., 23357 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014). Benzer yönde **Y12HD**, 27.03.2007 T., 3536 E., 5800 K. (nakleden **Oskay/ Koçak/ Deyneklî/ Doğan**, s.2364).

paralar haczedilemez⁶⁷. Ancak Yargıtay içtihat değişikliğine giderek; paranın haczedilememesi için vergi, resim ve harç niteliğinde olması gerektiği, bunun haricinde kalan paranın niteliği gereği fiilen kamu hizmetinde kullanıldığından bahsedilmeyeceği, yani “fiilen kamu hizmetinde kullanılma” ilkesinin “para” yönünden uygulanabilirliği bulunmadığı bu yüzden vergi, resim ve harç niteliğinde olmayan paraların haczedilebileceği belirtilmiştir⁶⁸. Postacıoğlu, bu duruma işaret etmiştir. Şöyle ki; “Belediyenin akardan elde ettikleri de bilhassa bütçede yer almakta ve bu sebeple bir amme hizmetinin ifasına mahsus bulunmaktadır. Eğer gelirlerin amme hizmetine muhasses olmak itibarıyla haczedilemeyeceği neticesine varılacak olursa, o zaman akarın da hazine cevaz vermemek iktiza eder ki, bu, kanunun lafzına aykırı olur. Amme hizmetine muhasses olma keyfiyeti bundan böyle sadece emval hakkında hüküm ifade etmek, paralara şamil bulunmamak lazımdır. Meğerki para vergi ve resimlerden elde edilmiş olsun.”⁶⁹. Belgesay, borçlunun haciz edilemeyen bir malını satarak bedelini tahsil ederse bu tahsilatın haczedilebileceğini. Fakat borçlu haciz edilemeyen mallarını, aynı mahiyette malları iktisap için satmış ise elinde bulunan bedeli haczedilemez olduğunu belirtmiştir⁷⁰. Eğer İl özel idaresi kamu hizmetin-

⁶⁷ “İlgili idarenin haczedilen hesabındaki paraları su gelirleri ve atık su bedelinden oluşmaktadır. Bu nedenle bu paraların yukarıda açıklanan yasa maddesinde öngörüldüğü şekilde kamu hizmetinde fiilen kullanılan paralar olup-olmadığı yöntemince araştırılmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde şikayetin kabulü yönünde hüküm kurulması isabetsizdir.”, **Y12HD**, 20.03.2007 T., 2592 E., 5250 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); “Banka hesabındaki paranın vergi, resim ve harç niteliğinde” olması veya kamu hizmetine fiilen tahsis edilmesi halinde haczedilemeyeceği düşünülmelidir. O halde, şikayetin yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda incelenip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir.”, **Y12HD**, 08.04.2006 T., 6102 E., 9448 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

⁶⁸ “Bu durumda “fiilen kamu hizmetinde kullanılma” ilkesinin “para” yönünden uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Aksinin kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır. Öte yandan, aynı hesaptan daha önce kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla harcama yapılmış olması, daha sonra da aynı amaçla harcama yapılacağını garanti etmeyeceğinden kamu hizmetinde kullanılacağı varsayımına dayalı olarak sonuca gidilemez. O halde mahkemece şikayetin yukarıda açıklanan nedenlerle reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”, **Y12HD**, 21.11.2011 T., 6618 E., 27104 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **Y12HD**, 21.01.2013 T., 2012/25364 E., 2013/1400 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

⁶⁹ **Postacıoğlu**, s.371. “... otogardan elde edilen kira gelirine haciz tatbik edilmiş olup, dosyanın incelenmesinden bu gayrimenkullerin ... gelir getirmek amacıyla kiraya verildiği ve bu haliyle akar bir mal niteliğinde olduğu anlaşıldığı gibi haciz tatbik edilen kira gelirlerinin ... Meclisi Kararı ile kamu hizmetine tahsis edilmiş olmasının bu gelirlere kamu hizmetine tahsis edilmiş emval ve eşya niteliğinin kazandırdığını da kabule olanak bulunmamaktadır. Madde hükmünde belirtilen kamu hizmetine tahsis edilmişken, ... hizmetlerine tahsis edilen araç, gereç, bina, Pazar yeri, park, bahçe gibi fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş ve fiilen kamu hizmetinde kullanılan emvali anlamak gerekmektedir.” **Danıştay 3D**, 02.07.1992 T., 507 E., 25641 K. (nakleden **Pazarıcı**, s.59-60).

⁷⁰ **Belgesay**, s.206, No: 405; aynı yönde **Üstündağ**, s.186; “Federal Mahkeme tatbikatında, haczedilemeyen mal yerine kaim olan paranın, yeni bir haczedilemeyen mala tahsis edileceği muhakkak ise veya halin hususiyetlerine göre bu tarzda hareket edileceği kabul edilirse, haczedilemeyecektir.”, **Üstündağ**, s.186.

de fiilen kullanılan bir malını, aynı mahiyette bir mal iktisap etmek için satmışsa İl özel idaresinin bu elde ettiği gelir haczedilemeyecektir.

3. İl Özel İdaresine Yapılan Şartlı Bağışlar

İl özel idaresi Kanuna göre il özel idaresinin gelirlerinden bir tanesi bağışlardır (İÖİK m.42/1-g, 7/1-d). Bağışlama sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlar arası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir (TBK m.285/1). Bağışlama, bir koşula bağlanarak yapılabilir (TBK m.290/1). Hatta bağışlayan bağışlamasına yüklemeler koyabilir (TBK m.291/1). Bağışlayan, sözleşme gereğince bağışlanan tarafından kabul edilmiş olan yüklemelerin yerine getirilmesini isteyebilir. Kamu yararına olarak bağışlamaya konulmuş olan bir yüklemenin yerine getirilmesini isteme yetkisi, bağışlayanın ölümünden sonra, ilgili kamu kurumuna geçer (TBK m.291/2,3). Bağışlama konusunun değeri, yüklemenin yerine getirilmesi masraflarını karşılamaz ve aşan kısım kendisine ödenmezse bağışlanan, yüklemeyi yerine getirmekten kaçınabilir (TBK m.291/4).

İl özel idaresinde şartsız bağışları kabul etme yetkisi valinin yetkisindedir⁷¹ (İÖİK m.30/1-l). Ancak şartlı bağışları kabul etme yetkisi il genel meclisinin yetkisindedir (İÖİK m.10/1-g). Şartlı bağışlar il özel idaresine bir yükümlülük getirdiğinden dolayı bu bağışı kabul etme yetkisi il genel meclisine bırakılmıştır. Şartlı bağışlar normal şartsız bağışların aksine bağışı kabul edene yükümlülük getirebilir. Hatta bu yükümlülük neticesi bir gider ortaya çıkabilir. Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar il özel idaresinin giderleri arasında yer almaktadır (İÖİK m.43/1-d). İl Özel İdaresi Kanunu bu nedenle şartlı olarak il özel idaresine yapılan bağışların hacze konu olamayacağını hükme bağlamıştır. Şartsız olarak il özel idaresine yapılan bağışlar ise haczin konusu olabilecektir. Örneğin, İl özel idaresine taşınmaz bağışlanması ve bu taşınmaza okul yapılması şartının konulması, park yaptırılması için taşınmaz bağışlanması, belirli miktar paranın aşevlerinde kullanılması şartı gibi bağışlar şartlı bağıştır ve böyle bağışlanan şeyler İl Özel İdaresi Kanunu gereğince hacze konu olamayacaktır. Ancak hiçbir şart öne sürülmeden il özel idaresine yapılacak bağışlar haczedilebilecektir.

⁷¹ 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 40. maddesinde, şartlı bağış ve yardımları kabul etme yetkisi üst yöneticilere verilmiştir. Kanununun 11. Maddesine göre üst yönetici İl özel idarelerinde validir. Ancak 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda şartlı bağış ve yardımları kabul etme yetkisi il genel meclisine; şartsız bağışları kabul etme yetkisi valiye verilmiştir.

4. İl Özel İdaresinin Kamu Hizmetlerinde Fiilen Kullanılan Malları

Yukarıda devlet malının haczedilememesi bahsinde belirttiğimiz gibi devlet tüzel kişiliğinin hem özel malları hem de kamu malları haczedilemez⁷². Ancak mahalli idarelerden olan il özel idaresinin ise sadece kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallarının haczedilemeyeceğini düzenlemiştir (İÖİK m.7/son)⁷³.

Kamu malı terimiyle, hem kamu tüzel kişilerinin sahip olduğu kamu hukukuna ve özel hukuka tabi bütün malları kastedilmekte, hem de kamu tüzel kişilerinin sadece kamu hukukuna tabi malları, yani kamusal malları kastedilmektedir⁷⁴. İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son fıkrasındaki kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallarından kastedilen ise il özel idaresinin sadece kamu hukukuna tabi mallardır. Burada kastedilen özel hukuka tabi malları değildir.

Yasal düzenlemelerde kamu malının tanımı bulunmamaktadır⁷⁵. Doktrinde kamu malı, kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan menkul ve gayrimenkul mallardan, kamunun doğrudan kullanımına tahsis edilen ya da özel bir dü-

⁷² **Olgaç/ Köymen**, s.656; **Ansay**, s.100; **Üstündağ**, s.177, dipnot 519a; **Gözler**, C. II, s.876; **Tan**, s.570; **Gülan**, “*Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?*”, s.22. Devletin özel-kamu malı, kamu hizmetinde kullanılan kullanılmayan malları ayrımı yapılmadan, tüm devlet mallarının haczedilememesi doktrinde eleştirilmiştir ve devletin sadece kamu hizmetinde kullanılan mallarının haczedilmezlik kapsamında olması gerektiği vurgulanmıştır. Bkz. **Üstündağ**, s.177, dipnot 519a; **Gürdoğan**, s.70; **Gülan**, “*Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?*”, s.223 vd.. “İcra ve İflas Hukukunda haczi mümkün olmayan devlet mallarının tarifi yapılmadığından, uygulamada bu husus çok geniş yorumlanmakta ve alacaklılar aleyhine adil olmayan durumlar ortaya çıkmaktadır.”, **Karşı**, s.485. “İcra ve İflas Kanunu m.82/1’in “söz konusu kamu kuruluşunun kendine yüklenen fonksiyonları yerine getirebilmesi için zorunlu araçların haczedilmemesi” şeklinde anlaşılması amaca daha uygun düşen bir yorum olacaktır. İİK m.82 hükümlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.”, **Karşı**, s.485.

⁷³ “Borçlu ... mevduatlarının haczedildiği tarih esas alındığında olayda, 13.07.2005 günü yürürlüğe giren 5393 Sayılı Yasanın 15 /son uygulanması zorunludur. Bu maddeye göre haczedilmezlik şikayetinin kabul edilebilmesi için mahcuzların kamu hizmetinde (fiilen) kullanılması gerekli bulunmaktadır.”, **Y12HD**, 06.10.2005 T., 20379 E., 19096 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

⁷⁴ **Lütfi Duran**, “Kamusal Malların Ölçütü”, **AİD**, C:19, S:3, 1986, s.49, **Gözler**, C. II, s.819, **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** s.574, **Atay**, s.603-605, **Gözübüyük**, s.263, **Karatepe**, s.185, 186, **Çağlayan**, s.589, **Gülan**, **Aydın**, **Güneş**’inde Yönetim, Kamu Malları, Alfa Yayınları, İstanbul 1996, s.574-575.

⁷⁵ Anayasa mahkemesi’ ne göre “doğal nitelikleri gereği herkesin ortak yararlanmasına açık olan sahipsiz mallar ile kamu tüzel kişileri tarafından herkesin ya da halkın bir kısmının yararlanmasına ayrılan orta malları ve kamu hizmeti niteliğindeki etkinliklerin konusu ve aracı olan mallar, kamu malı olarak tanımlanabilir”, Anayasa Mahkemesi, 31.1.1997, E. 1996/66-K. 1997/7, (RG, T. 28.10.1997, S. 23154). Danıştay’a göre ise “idare hukuku ilkelerine göre kamunun kullanma ve yararlanmasına ait olan veya bu amaca tahsis edilen eşya ve mallarla bir kamu hizmetinin unsuru ve ayrılmaz parçası sayılabilecek olan mallar kamu malları olarak kabul edilmektedir”, Danıştay 3.D, 13.10.1980, E. 996/66-K.980/181, (Danıştay Dergisi, sayı:44-45, s.54).

zenleme ile kamu hizmetine tahsis edilen mallar olarak tanımlanmıştır⁷⁶. Bir malın kamu malı sayılabilmesi için, o mal bir kamu tüzel kişinin mülkiyetinde bulunmalı⁷⁷ ve o mal, kamu yararına tahsis edilmelidir⁷⁸. Bir malın kamu malı olabilmesi için her şeyden önce bir kamu tüzel kişinin, yani devletin, mahalli idarelerin veya kamu kurumlarının mülkiyetinde bulunması gerekir⁷⁹. Bu nedenle il özel idaresi tüzel kişiliğine ait olması, o malın kamu malı olması için ilk şarttır. İl özel idaresinin mülkiyetinde bulunan bir malın kamu malı olabilmesi için, bu malın kamu yararına tahsis edilmiş olması gerekir. Kamu yararına tahsis şartının gerçekleşebilmesi için de iki alternatif şart gerekir: ya söz konusu mal kamunun doğrudan kullanımına sunulmuş olmalı (yani kullanılmalı) ya da kamu hizmeti ihtiyaçlarına tahsis edilmiş olması gerekir⁸⁰.

Kamu malları, tahsis edildikleri amaçlara göre sahihsiz mallar, orta malları ve hizmet malları olmak üzere üçe ayrılmaktadırlar⁸¹. Sahipsiz mallar, üzerinde

⁷⁶ Duran, Kamusal Mal, s.51; Gülan, s.580; Karatepe, s.186.; Gözler, C. II, s.820; Gözübüyük/ Tan, s.1076-1077; Tan, s.552-553; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.574; Çağlayan, s.591; Onar'a göre; "amme hükni şahıslarının ellerinde bulunan menkul ve gayrimenkul mallardan amme tarafından istifade edilenlerle bir amme hizmetine o hizmetin bir unsurunu teşkil edecek şekilde bağlanmış olanlar amme emlakidir." Onar, C.II, s.1312; Eroğlu'na göre "kamu tüzel kişilerinin ellerinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallardan kamu tarafından istifade edilenlerle bir kamu hizmet ve faaliyetine yarayan, tahsis edilen mallar ve sahihsiz mallara kamu malları(amme emlakı) denilir." Eroğlu, s.313.

⁷⁷ "İİK m.82/1-1 hükmü, Devlet mallarının haczedilemeyeceğine ilişkindir. Bu hüküm, Devletin kiralamış olduğu bir bina için Devlete karşı tahliye takibi (İİK m.269 vd.) yapılmasına ve yerin (binanın) tahliye edilmesine engel değildir.", Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s.269.

⁷⁸ Gözler, C. II, s.821; Tan, s.552-553.

⁷⁹ Gözler, C. II, s.821; Tan, s.552-553; Atay, s.606; Gözübüyük/ Tan, s.1077; Çağlayan, s.591; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.574; Karatepe; s.186-187.

⁸⁰ Gözler, C. II, s.822-823; Tan, s.552-553; Atay, s.604, 606; Gülan, s.580; Gözübüyük/Tan, s.1077; Çağlayan, s.591; Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s.574; Karatepe, s.186-187.

⁸¹ Onar C.,II, s.1314; Gülan, s.582; Gözler, C. II, s.826; Tan, s.553; Eroğlu, s.314; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.715; Atay, s.606; Karatepe, s.187; Gözübüyük/ Tan, s.1078; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.574. 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 16. maddesi kamu malını sınıflandırmaktadır. Hüküm şu şekildedir; " Madde 16 – Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahihsiz yerlerden./ A) Kamu hizmetinde kullanılan, bütçelerinden ayrılan ödenek veya yardımlarla yapılan resmi bina ve tesisler, (Hükümet, belediye, karakol, okul binaları, köy odası, hastane veya diğer sağlık tesisleri, kütüphane, kitaplık, namazgâh, cami genel mezarlık, çeşme, kuyular, yunak ile kapanmış olan yollar, meydanlar, pazar yerleri, parklar ve bahçeler ve boşluklar ve benzeri hizmet malları) kayıt, belge veya özel kanunlarına göre Hazine, kamu kurum ve kuruluşları, il, belediye köy veya mahalli idare birlikleri tüzelkişiliği, adlarına tespit olunur./ B) Mera, yaylak, kışlak, otlak, harman ve panayır yerleri gibi paralı veya parasız kamunun yararlanmasına tahsis edildiği veya kamunun kadimden beri yararlandığı belgelerle veya bilirkişi veya tamk beyanı ile ispat edilen orta malı taşınmaz mallar sınırlanılır, parsel numarası verilerek yüzölçümü hesaplanır ve bu gibi taşınmaz mallar özel siciline yazılır. Bu sınırlandırma tescil mahiyetinde olmadığı gibi bu suretle belirlenen taşınmaz mallar, özel kanunlarında yazılı hükümler saklı kalmak kaydıyla özel mülkiyete konu teşkil

mülkiyet kurulmaya elverişli olan, ama şimdiye kadar üzerlerinde bir özel mülkiyet kurulmamış mallardır. Örneğin özel mülkiyet altında bulunmayan kayalar, tepeler, dağlar, sular, deniz kıyıları sahipsiz mallardır. Bu gibi yerler doğal nitelikleri itibarıyla kamunun doğrudan kullanımına tahsis edilmişlerdir⁸². Medeni Kanuna göre sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz (TMK m.715). Sahipsiz mallar genellikle devlet tüzel kişiliğine aittir. Bu yüzden hacze konu olamazlar.

Orta malları, doğal nitelikleri veya örf ve adet veya tahsis suretlerine göre kamunun doğrudan kullanılmasına veya yararlanmasına açık olan mallardır. Örneğin yollar, meydanlar, pazar ve panayır yerleri, mezarlıklar, parklar böyledir. Bu tür mallar çoğunlukla idarenin alacağı bir idari kararla halkın doğrudan kullanımına ve yararlanmasına tahsis edilir. Örneğin İl özel idaresi bir yere okul yapar ve orası öğrencilere tahsis edilir. İl özel idaresi bir arsayı oyun parkı haline getirir ve orayı çocukların kullanımına tahsis eder. Ancak bir malın orta malı olabilmesi için kamunun ortak kullanımına veya yararlanmasına bir idari kararla tahsis edilmiş olmasına her zaman gerek yoktur. Bu tahsis bazen örf ve adet yoluyla yapılmaktadır. Bazı yerler çok eski zamanlardan beri yol veya pazar yeridir. Bazı yolları il özel idaresine tahsis kararıyla açar. Ancak şehir merkezlerindeki eski yolların birçoğu kadim yollardır. Bunlar il özel idaresinin bir tahsis kararı nedeniyle orta malı değildir. Bir malın orta malı olması için, o malı halkın doğrudan doğruya kullanması veya o maldan halkın doğrudan doğruya yararlanması gerekir⁸³.

Hizmet malları, kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan ve bir kamu hizmetine tahsis edilmiş olan mallardır. Örneğin, okul binası, hastane binası, adliye binası, il özel idaresi hizmet binası, il özel idaresi meclis binası, il özel idaresi makine garajı, il özel idaresi kültür merkezi binaları, kütüphane binaları gibi mallar hizmet malı teşkil eder⁸⁴. Ancak kamu tüzel kişilerinin hizmette kullandıkları mal-

---

etmezler. Yol, meydan, köprü gibi orta malları ise haritasında gösterilmekle yetinilir./ C) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kayalar, tepeler, dağlar (bunlardan çıkan kaynaklar) gibi, tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular tescil ve sınırlandırmaya tabi değildir, istisnalar saklıdır./ D) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ormanlar, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, özel kanunları hükümlerine tabidir.”

⁸² Onar C.,II, s.1314; Gülan, s.586; Gözler, C. II, s.826; Tan, s.553-554; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.715; Atay, s.606-608; Karatepe, s.187-188; Gözübüyük/ Tan, s.1079-1080; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.576; Çağlayan, s.592.

⁸³ Onar, C.,II, s.1314; Gülan, s.583-584; Gözler, C. II, s.828-829; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.716-717; Tan, s.554; Atay, s.608; Karatepe, s.191-192; Eroğlu, s.314; Gözübüyük/ Tan, s.1080-1081 Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.576; Çağlayan, s.592.

⁸⁴ Duran, Kamusal Mal, s.50; Gülan, s..585.

ların kamu malı sayılabilmesi için bu malların özel bir düzenlemeye tabi tutularak kamu hizmetine tahsis edilmiş olması gerekir⁸⁵. Hizmet mallarının orta mallarından farkı, bunların kamunun doğrudan değil, dolaylı bir şekilde kullanmasıdır⁸⁶.

Ayrıca bu bölümde bir kamu tüzel kişisine ait olan malın kamu malı niteliğinin kazanılmasına değinmek gerekir. Bir malın kamu malı niteliğini kazanabilmesi için, önce bu malın hukuki işlemler (alım, satım, kamulaştırma gibi) veya maddi olaylar (denizin geri çekilmesi veya gölün kuruması ile ortaya çıkan toprak parçası gibi) yoluyla idarenin malları arasına girmesi gerekir. Daha sonra idarenin mülkiyetinde bulunan bu malın kamu hizmetine özgülenmesi gerekir. Bu işleme tahsis işlemi denir⁸⁷. Tahsis, bir malın kamu yararı amacına özgülenmesi sonucunu doğuran hukuki işlem veya maddi olaydır⁸⁸. Malın oluşumu ve niteliğine göre tahsis işlemi de farklılık taşımaktadır⁸⁹. Tabii kamu mallarının⁹⁰ kamu malı niteliği kazanması kendiliğinden ve otomatik olarak olmuştur ve olmaktadır. Bunun için bir idari işlem yapılmasına gerek yoktur. Akarsular, göller, denizler, kıyılar, sahil şeritleri gibi mallar bu tür kamu mallarına örnektir. Sırf doğal niteliklerinden dolayı kamu malı niteliğinde sayılır⁹¹. Sun’i kamu mallarının⁹² kamu malı haline gelebilmesi için önce bu malların idarenin mülkiyetine girmesi, daha sonra da bunların kamu yararına tahsis edilmeleri gerekir. Sun’i kamu mallarının kamu yararına tahsis edilmeleri, örf ve adet yoluyla ve tahsis işlemi yoluyla olmak üzere iki değişik şekilde olmaktadır⁹³. Örf ve adet

⁸⁵ Onar, C. II, s.1314; Gülan, s.584-585; Gözler, C. II, s.829; Tan, s.555; Atay, s.608-609; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.716-717; Karatepe, s.193; Gözübüyük/ Tan, s.1081-1084; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.575; Çağlayan, s.592.

⁸⁶ Gözler, C. II, s.829; Tan, s.555.

⁸⁷ Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.728; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s. 577; Tan, s.560; Gözübüyük/ Tan, s.1091.

⁸⁸ Gözler, C. II, s.842; Tan, s.560; Gözübüyük/Tan, s.1091; Atay, s.617-618; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s. 577; Çağlayan, s.593; Onar’a göre, “ Tahsis bir Devlet malını umumun faydalanmasına koyan veya bir amme hizmetine bağlayan, diğer tabirle, hususi emlakı, orta malı veya hizmet malı kategorisine koyan veya amme hizmetinin vasıtası haline getiren bir idari tasarruftur.” Onar, C. II, s.1340-1341.

⁸⁹ Çağlayan, s.594.

⁹⁰ “Doğal olaylar sonucunda oluşmuş niteliklere sahip buldukları için özel hukuki rejime tabu tutulanlara doğal kamu malı” denir. Gülan, s.588.

⁹¹ Onar, C. II, s.1338; Gözler, C. II, s.843; Tan, s.560; Gülan, s.588; Gözübüyük, s.264; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.728; Atay, s.617; Gözübüyük/ Tan, s.1092; Eroğlu, s.323; Karatepe, s.197-198; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.578; Çağlayan, s.594.

⁹² “Sonradan insan etkisiyle biçimlenmiş ve kamu malı statüsüne girmiş olanlara yapay kamu malları” denir. Gülan, s.588

⁹³ Onar, C. II, s.1338; Gözler, C. II, s.844; Gülan, s.588; Gözübüyük, s.264; Giritli/ Bilgen/ Akgüner, s.729; Atay, s.617-618; Gözübüyük/Tan, s.1092; Eroğlu, s.323-324; Karatepe, s.197-198; Akyılmaz/ Sezginer/ Kaya, s.578; Çağlayan, s.594.

yoluyla tahsis, özellikle yollar, meydanlar, pazar ve panayır yerleri gibi bir kısmı kamunun doğrudan kullanımına kadimden beri açıktır. Buralardan halk çok eski zamanlardan beri doğrudan yararlanmakta ve gerek halkta, gerek kamu makamlarında buraların kamu malı olduğu yolunda genel bir inanç bulunmaktadır. Bu gibi yerler, kamu tüzel kişileri tarafından idari bir kararla bir başka amaca tahsis edilmedikçe, kamu yararına tahsis edilmiş sayılırlar ve bu gibi yerler kamu malı sayılırlar. Örneğin şehrin tarihi mahallesindeki bilinmeyen zamanlardan beri kullanılan bir yol kamu malıdır. Bunun için İl özel idaresinin ayrıca bir tahsis işlemi yapmasına gerek yoktur⁹⁴.

Sun'î kamu mallarından örf ve adet yoluyla kamu yararına tahsis edilmemiş olanlarının kamu malı sayılabilmeleri için bunların idari bir kararla kamu yararına tahsis edilmeleri gerekir. Bu karara tahsis kararı denir. Tahsis kararı da fiili tahsis ve formel tahsis olmak üzere iki şekilde olabilir⁹⁵. Fiili tahsis durumunda idarenin aldığı özel ve ayrı bir tahsis kararı yoktur. Ama idarenin kamunun doğrudan kullanımını veya kamu hizmeti için yaptığı bir tesis veya bina vardır. İdarenin bu tesis veya binayı inşa etme kararı alması ve bunu inşa edip halkın doğrudan yararlanmasına sunması veya kamu hizmetinde kullanması onun fiilen kamu yararına tahsis edildiği ve dolayısıyla kamu malı haline geldiği anlamına gelir⁹⁶. Formel tahsis idarenin aldığı sarıh bir idari kararla bir malın kamu yararına özgülenmesidir. Tahsis yetkisi söz konusu malın mülkiyetine sahip olan kamu tüzel kişisine aittir. Bir malın kamu yararına tahsis edildiğini söyleyebilmek için, bu malın ya kamunun doğrudan kullanımına tahsis edilmesi, ya da kamu hizmetlerine tahsis edilmesi gerekir. Yollar, meydanlar, pazar yerleri, haller, panayır yerleri, stadyumlar, camiler gibi mallar halkın doğrudan kullanımına tahsis edilir⁹⁷.

İl özel idaresinde, il özel idaresine ait bir malın kamu yararına tahsis edilmesi, il genel meclisinin görev ve yetkisindedir (İÖİK m.10/1-f). Bu tahsis kararına ilişkin il genel meclisinin kararını uygulamak il encümeninin görev ve yetkisindedir (İÖİK m.26/1-g). İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmü haczedilmezlik için tahsis kararını yeterli görmemekte, bu malların kamunun hizmetinde fiilen

⁹⁴ Onar, C:II, s.1340; Gözler, C. II, s.844; Eroğlu, s.323.

⁹⁵ Onar, C:II, s.1340-1341; Gözler, C. II, s.845; Eroğlu, s.323-324.

⁹⁶ Gözler, C. II, s.845; "... 'kendiliğinden kamuya tahsisli' taşınır ve taşınmaz mallarının kamuya tahsis kararına gerek bulunmadan haczedilemeyecekleri yerleşik Yargıtay İçtihatları ile kabul edilmiştir. Bu durumda 5302 no.lu icra dosyasında haczedilen menkullerden fotoğraf makinası, klima ve bilgisayarın haciz tarihi kamuya tahsis tarihinden önceye ilişkin bulunduğu ve mahcuzların kendiliğinden kamuya tahsisli nitelikte olmadığı da gözetilerek, mahkemece anılan mallar hakkındaki şikayetin reddi yasaya uygundur.", Y12HD, 07.04.2005 T., 4076 E., 7499 K. (nakleden Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s.274, dipnot 234; Uyar, C. 5, s.7063-7064), aynı yönde Y12HD, 06.07.2006 T., 11472 E., 14746 K. (nakleden Muşul, C. I, s.588, dipnot 309).

⁹⁷ Gözler, C. II, s.845-846.

kullanılmasını aramaktadır⁹⁸. Ayrıca kamuya tahsis kararının hacizden önce var olması gerekir⁹⁹. Buna göre ancak kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallar haczedilemeyecektir. Örneğin, il özel idaresi kamyonları, vidanjörleri, cenaze arabaları, yol yapım ve bakımı için kullanılan araçları (greyder, dozer vs.), kışın kar nedeniyle kapanan yolları açmak için kullanılan araçları (rotatif, kar bıçaklı kamyon), hizmet binaları, itfaiye garajı ve garaj bakım binası, toptancı hali¹⁰⁰, yeşil saha, yol ve otogar, il özel idaresi tarafından kamulaştırılmış taşınmazlar kamu hizmetlerinde fiilen kullanıldıkları için haczedilemezler¹⁰¹.

III. İL ÖZEL İDARESİ MALLARININ HACZEDİLEBİLEN MALLARI

Bu bölümde İl özel idaresinin mallarının haczedilebilmesini hem İcra ve İflas Kanunu hem de Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun çerçevesinde yapılan takipler bakımından inceleyeceğiz.

İcra ve İflas Kanunu çerçevesi kapsamında yapılan takiplerde İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinin ikinci cümlesinin yollaması ve İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son maddesine göre il özel idaresinin hangi mallarının haczedilemeyeceğini önceki bölümde değindik. Yukarıda belirttiklerimizin haricinde kalan il özel idaresinin malları hacze konu olabilecektir¹⁰². İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1 hükmüne göre devletin hem kamu malları

⁹⁸ **Muşul**, C. I, s.587; "Somut olayda borçlu ... haczedilen araçların kullanım durumlarına ilişkin 02.06.2005 tarihli ... Meclis kararı sunmuş olup, mahkemece haczedilen araçlar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle fiilen kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadıkları tespit edildikten sonra oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.", **Y12HD**, 25.09.2007 T., 12887 E., 16933 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); "Bu durumda haczedilmezlik şikayetinin kabul edilebilmesi için mahcuzların kamu hizmetinde fiilen kullanılması gerekli olup, gerekçede yer verilen kamuya tahsis kararı alınmasının sonuca etkisi bulunmamaktadır.", **Y12HD**, 14.01.2010 T., 2009/29032 E., 2010/627 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

⁹⁹ "Bu durumda 5302 no.lu icra dosyasında haczedilen menkullerden fotoğraf makinası, klima ve bilgisayarın haciz tarihi kamuya tahsis tarihinden önceye ilişkin bulunduğu ve mahcuzların kendiliğinden kamuya tahsisli nitelikte olmadığı da gözetilerek, mahkemece anılan mallar hakkındaki şikayetinin reddi yasaya uygundur.", **Y12HD**, 07.04.2005 T., 4076 E., 7499 K. (nakleden **Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.274, dipnot 234, **Uyar**, C. 5, s.7063-7064).

¹⁰⁰ "... tanzim satışlarına tahsis olunan dükkânlar amme hizmetine muhassas olduğundan haczedilemez...", **YİİD**, 06.07.1957 T., 367 E., 3900 K. (nakleden **Pazarıcı**, s.59).

¹⁰¹ **Kuru**, El Kitabı, s.505.

¹⁰² "04.03.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 3. maddesine göre İl özel idaresi, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olup, aynı kanunun 7. maddesinin son fıkrası uyarınca ise; 'İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedileme./ Maddede özel idarenin hangi mallarının haczedilemeyeceği sayılmış olmakla, bunlar dışında kalanların haczedilebileceğinin kabulü gerekir.", **Y12HD**, 27.03.2007 T., 3536 E., 5800 K. (nakleden **Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan**, s.2363-2364).

hem de özel malları haczin konusunu oluşturamayacaktır¹⁰³. Ancak İl Özel İdaresi Kanunu'na göre il özel idaresinin yalnız 7/son'da belirtilen malları haczedilemeyecek, bunun harici kalan il özel idaresinin özel malları haczedilebilecektir¹⁰⁴. İl özel idarelerinin kamu hizmetine tahsis edilmeyip özel hukuk hükümlerine tabi bulunan malları ve bunların gelirleri haczedilebilir. Bir mal kiraya verilen bir gayrimenkul ise ve emlak vergisine de tabi ise, bu mal kamu hizmetine tahsis edilmemiş olup, özel hukuk hükümlerine tabi ve haczi kabildir¹⁰⁵. Belgesay, kamu hizmetine tahsis edilmemiş menkul ve gayrimenkul mallarının ister irad getirsin ister getirmesin haciz edilebileceği görüşündedir¹⁰⁶. Ancak Postacıoğlu, gayrimenkuller için emlak vergisine tabi bulunması, haczinin caiz bulunmasını icap eder¹⁰⁷. Ancak Emlak Vergisi Kanunu'na göre bu vergiler belediyece tahsil edilmektedir (EVK m.11, 21) ve il özel idaresinin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmaz malları ile bunların inşa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarından muaftır (İÖİK m.8). Yani il özel idaresinin özel hukuk hükümlerine tabi olan, kiralanmış malları ve bunların gelirleri haczedilebilir¹⁰⁸.

¹⁰³ **Gözler**, C. II, s.876; **Kaplan, İbrahim**, "Belediye ve İl özel idarelerine Ait Gayrimenkuller Üzerinde Bankalar Lehine Kurulan İpotekler ve Bunların Paraya Çevrilmesinde Ortaya Çıkarılacak Hukuki Sorunlar", AÜSBFD, C. 47, S. 3, 1992, s.189..

¹⁰⁴ **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.286; **Kaplan**, s.189; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s.274-275.

¹⁰⁵ **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.286; **Kaplan**, s.189.

¹⁰⁶ **Belgesay**, s.219, No: 437; Mesela, mahalli idarelere vasiyet edilmiş ve mahalli idare tarafından henüz bir cihete tahsis edilmemiş menkul mallar veya umumi bir hizmete tahsis edilmemiş arsalar haciz edilebilir.", **Belgesay**, s.219, No: 437.

¹⁰⁷ **Postacıoğlu**, s.371.

¹⁰⁸ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s.275; "Somut olayda, şikâyetçi ... ait 710 parsel sayılı taşınmazın tarla vasfında olduğu ve 16.3.2006 tarihinde yıllık 30 TL karşılığı kiraya verildiği, üzerinde buğday ekili olduğu dosyadaki evraklardan anlaşılmaktadır. Bu durumda açıkça kamu hizmetinde kullanılmadığı anlaşılan bu taşınmazla ilgili olarak sadece borçlu ... tarafından kamuya tahsis kararı verilmiş olması sonuca etkili olmayıp, hukuki sonuç doğurmaz. Dolayısıyla mahkemeye haczedilmezlik şikâyetinin reddi yerine yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi doğru değildir.", **Y12HD**, 22.11.2010 T., 27341 E., 26974 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); "Somut olayda, haczedilen taşınmazların kamu hizmetinde kullanıldığı kabul edilerek haczin kaldırılmasına karar verilmiş ise de; bu taşınmazlar, dosya içerisinde mevcut 19.3.2007 tarihli kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu edildiğine göre, kamu hizmetinde fiilen kullanıldığı kabulü mümkün değildir.", **Y12HD**, 03.06.2013 T., 12427 E., 20402 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); "... ecrimisil alacağı için borçlu ... yapılan takip sonucu takip dosyasındaki alacağa haciz konulması, yukarıda açıklanan ilkelere ters düşmediği gibi, 05.02.2001 tarihli encümen kararında başka hesaplardaki paralar kamuya tahsis edilmekle, icra dosyasındaki ... alacağının bu kavram içinde mütalaa edilmesi de doğru değildir. Mercice açıklanan nedenlerle şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.", **Y12HD**, 02.07.2002 T., 12948 E., 14258 K. (**Uyar**, C. 5, s.7099-7100).

İl özel idaresinin kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallarının haczedilemez olduğunu belirtmiştik. Bir il özel idaresi malının haczedilebilmesi için kamu hizmetinde fiilen kullanılmaması lazımdır. İl özel idaresince hacizden sonra kamuya tahsis kararı alınması haczi engellemez, hacze konu malların fiili kullanım durumları itibari ile kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığı önemlidir¹⁰⁹. Yani il özel idaresinin özel hukuka tabi olan malları haczedilecek, kamu hukukuna tabi olan ancak fiilen kamu hizmetinde kullanılmayan malları da hacze konu olacaktır¹¹⁰. Belgesay, borçlunun haciz edilemeyen bir malını satarak bedelini tahsil ederse bu tahsilâtın haczedilebileceğini. Fakat borçlu haciz edilemeyen mallarını, aynı mahiyette malları iktisap için satmış ise elinde bulunan bedeli haczedilemez olduğunu belirtmiştir¹¹¹. Eğer il özel idaresi, kamu hizmetinde fiilen kullanılan bir malını aynı mahiyette bir mal iktisap etmek için satmamışsa, bu satıştan elde edilen gelir haczedilebilecektir.

İl Özel İdaresi Kanununa göre il özel idareleri borçlanmada bulunabilirler. Ancak bu borç sonucu alınan kredilerden sadece proje karşılığı alınanlar İl Özel İdaresi Kanunu'na göre haczedilmezlik kapsamındadır. Ancak il özel idaresi mallarının haczedilmezliği konusunda verdiğimiz örneklerde genelde il özel ida-

¹⁰⁹ **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s.149; "... son maddesinin de dar yorumlanması gerekip, madde de açıkça haczedilmezlik için "fiilen kamu hizmetinde kullanılma" koşulunun kabul edilmesi karşısında, ... ait bir malın haczedilmezliği ancak fiili durumunun tespiti ile belirlenmelidir. İmar planı vb. bir idari işlem ya da kararla taşınmazın kamu hizmetinin yürütülmesini sağlayacak bir amaç için tahsis edilmesi onun fiilen kamu hizmetinde kullanıldığı sonucunu doğurmayacağından, haczin kaldırılması için yeterli olmaz. Bunun için hakim bizzat taşınmazın başında bilirkişi eşliğinde keşif yaparak haczedilen taşınmazın fiili kullanım durumunu belirlemeli ve bu şekilde sonuca gitmelidir.", **Y12HD**, 21.06.2011 T., 12519 E., 12882 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); "Somut olayda, haczedilen taşınmazların kamu hizmetinde kullanıldığı kabul edilerek haczin kaldırılmasına karar verilmiş ise de; bu taşınmazlar, dosya içerisinde mevcut 19.3.2007 tarihli kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu edildiğine göre, kamu hizmetinde fiilen kullanıldığı kabulü mümkün değildir. O halde mahkemece şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.", **Y12HD**, 03.06.2013 T., 12427 E., 20402 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

¹¹⁰ "Kamu tüzel kişilerinin kamu hukukuna tabi olan ve kamu malları genel başlığı ile ayrık hukuki statüleri bulunan, kamu hizmetlerine veya kamunun ortak ve genel kullanımına tahsis edilmiş mallarının haczi mümkün değildir. Sadece, kamu tüzel kişilerinin özel hukuka tabi malları üzerinde haciz muamelesi mümkündür. Kamu tüzel kişilerinin kamu malları ile özel mallarının ayrımı ve kriterleri de pek belli olmadığından haczedilecek mallarını bulmak ve bunun hacze konu olabilecek bir mal olduğunu icra müdürlüklerine ve icra mahkemelerine anlatmak ve ikna etmek alacaklıya düşen, başarılması zor bir külfettir. Üstelik hacze konu olabilecek malların hepsini, bir işlem bir kâğıt üzerinde kamu hizmetlerine tahsis ederek çıkarmak isteyen idarelerin alacaklıları, bir de bu işleme karşı idari yargıdan iptal kararı almak durumundadır." **Gülan**, "Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?", s.22.

¹¹¹ **Belgesay**, s.206, No: 405; aynı yönde **Üstündağ**, s.186; "Federal Mahkeme tatbikatında, haczedilemeyen mal yerine kaim olan paranın, yeni bir haczedilemeyen mala tahsis edileceği muhakkak ise veya halin hususiyetlerine göre bu tarzda hareket edileceği kabul edilirse, haczedilemeyecektir.", **Üstündağ**, s.186.

resi bir proje karşılığı borçlanmaktadır. Buna karşılık il özel idaresinin proje karşılığı borçlanmadığı kredileri varsa kanun gereği hacze konu olabilecektir.

İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idaresine şartlı olarak yapılan bağışların hacze konu olamayacağını hükme bağlamıştır. Bu yüzden il özel idaresine şartlı bir şekilde bağış yapılmışsa bu haczedilemeyecektir. Ancak il özel idaresine şartsız olarak bağışlar da yapılabilir. İl özel idaresinde şartsız bağışları kabul etmek valinin yetkisindedir (İÖİK m.30/1-1). Bu tür bağışlar İl Özel İdaresi Kanunu'na göre haczedilmezlik kapsamında değildir ve hacze konu olabilir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmünde il özel idaresinin vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemeyeceği belirtilmiştir. İl Özel İdaresi Kanununda sayılan, il özel idaresinin; vergi, resim ve harç benzeri gelirlerinden harici diğer gelirleri şunlardır; “Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, il genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar, her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler ve diğer gelirler (İÖİK m.42/1-d,e,f,g,h). İl özel idaresinin vergi, resim ve harç benzeri gelirlerinden harici olan bu gelirleri, bunların kamu hizmetine tahsis edilmemiş olması koşuluyla haczedilebilir¹¹². Ancak Yargıtay'ın bazı kararla-

¹¹² “Somut olayda, il özel İdaresinin bankalar nezdinde bulunan hesaplarına konulan haczin kaldırılması borçlu idare vekilince icra mahkemesinden talep edilmektedir. Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesinde, Ziraat Bankası Mersin şubesinde bulunan hesaba 1 yıl içinde toplam 386.484,36 TL kira geliri ve hurda bedeli yattığı, Vakıf Bank Mersin şubesindeki hesaba ise 1 yıllık dönem içerisinde toplam 458.263,15 TL ecrimisil kira gelir ve hurda bedelinin yattığı, aynı hesaplara vergi, resim gibi niteliği gereği haczedilemeyen paraların da yattığı, Halk Bankası Mersin Merkez şubesi nezdinde bulunan hesaba ise gelir vergiler ile bunların ferilerininin yattığı tespit edilmiştir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca, borçlu idarenin bankadaki hesaplarındaki vergi, resim, harç gibi niteliği gereği haczi kabil olmayan gelirleri dışında kalan kira geliri niteliğindeki paraların kamu hizmetlerinde fiilen kullanılıp kullanılmadığı belirlenmeden bu hesaplar üzerindeki haczin kaldırılması doğru değildir.”, **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (nakleden **Kuru**, El Kitabı, s.505-506; **MİHDER**, C. 7, S. 19, 2011, s.125-126). “Somut olayda, şikayetçi ... ait Halk Bankası Kartal şubesindeki 757-07100008 numaralı hesabın kira gelirleri hesabı olduğu bankanın 25.6.2010 tarihli yazısından anlaşılmaktadır. Bankadaki bu hesaba yatırılan paraların haczedilememesi için 5393 Sayılı Kanun 15-son maddesi gereği fiilen kamu hizmetinde kullanılması zorunludur. *Mahkemece kira gelirleri için ayrılan bu hesaptaki paraların fiilen kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığı araştırılmadan* eksik inceleme ile kira gelirlerine ait hesap üzerindeki haczin kaldırılması şeklinde hüküm kurulması doğru değildir.”, **Y12HD**, 14.03.2011 T., 2010/23450 E., 2011/3236 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); “Ancak içme suyu gelirleri vergi, resim, harç niteliğinde olmayıp haczedilmezliğin fiilen kamu hizmetinde kullanıldığıın ispatı ile mümkündür. Bu gelirlerin kamu hizmetinde fiilen kullanıldığı iddia ve ispat edilemediğinden bu hesap üzerine konan haczin kaldırılması yerinde değildir.”, **Y12HD**, 21.11.2008 T., 16683 E., 20601 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); “banka hesabına yaklaşık 77.000 TL'nin yattığı ve bu 77.000 TL'nin niteliğinin bildirildiği, buna göre vergi, resim, harç paraları ile su gelirleri olduğu görülmektedir. Mahkemece ... *su gelirlerinin haczedilebileceği de gözönüne alınarak* hesaplardaki 77.000 TL dışındaki paranın niteliğinin

rında paranın haczedilememesi için vergi, resim ve harç niteliğinde olması gerektiği, bunun haricinde kalan paranın niteliği gereği fiilen kamu hizmetinde kullanıldığından bahsedilmeyeceği, yani “fiilen kamu hizmetinde kullanılma” ilkesinin “para” yönünden uygulanabilirliği bulunmadığı bu yüzden vergi, resim ve harç niteliğinde olmayan paraların haczedilebileceği belirtilmiştir¹¹³. Hatta il özel idaresinin bankadaki kanunen haciz edilemeyen parasının faizi haciz edilebilir¹¹⁴.

İl özel idarelerinin, Türk Ticaret Kanununa tabi sermaye şirketlerindeki hisseleri üzerine haciz konulabilir ve bunlar paraya çevrilebilir¹¹⁵.

İl özel idaresine karşı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Kapsamında bir takip yapılması durumunda, il özel idaresinin mallarının haczedilebilirliği aynı kanununun 70/1 hükmüne göre belirlenecektir. Kanun maddesine göre; “233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve mahalli idarelerin malları hariç olmak üzere Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar.”. Kanun maddesi önce il özel idaresi mallarını haczedilmezlik kapsamından çıkarmış ancak hemen arkasından hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar haczedilmez diyerek, İl Özel İdaresi Kanunu’nun 7/son hükmü gereği il özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez olduğunu belirtmiştir.

İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun’un 7/1 maddesi, il özel idarelerine ödenecek paylardan, il özel idaresinin bazı borçları için kesinti yapılmasına imkân tanımıştır¹¹⁶. Madde, bu kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmünde olduğunu belirtmiş, ancak hemen 7/2’de il özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların ve

---

... defter ve kayıtları ile banka hesap ekstreleri üzerinde inceleme yaptırılarak gerektiğinde bilirkişiden rapor alınıp, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”, **Y12HD**, 14.10.2010 T., 23311 E., 23349 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **Y12HD**, 19.01.2010 T., 2009/19384 E., 2010/884 K.; **Y12HD**, 17.11.2011 T., 5405E., 22612 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); **Y12HD**, 21.11.2011 T., 6618 E., 27104 K. (nakleden **Kuru**, El Kitabı, s.504); **Y12HD**, 27.03.2007 T., 3536 E., 5800 K. (nakleden **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s.2364).

¹¹³ Bu konudaki Yargıtay kararları için 64 numaralı dipnota bakınız.

¹¹⁴ **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.298; **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.786.

¹¹⁵ **Kaplan**, s.190. İl özel idaresi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir (İÖİK m.52).

¹¹⁶ **Gözler**, C. I., s.407.

bunlara ait tüzel kişilerin, 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları, İller Bankasına olan borçları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarına ve 10.7.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun geçici 3 üncü, 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun geçici 5'inci maddeleri kapsamında uzlaşma sağlanmış borçları ile bu maddeler kapsamındaki kuruluşlara olan ve 31.12.2006 tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş ve uzlaşma sağlanmamış olan borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak tutardan, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak¹¹⁷ alacaklı idarelere ödenir, şeklinde düzenleme getirmiştir. Bu durum, belediyeye genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların haczedilmesinde, İİK'ya göre yapılan takiplerle kamu alacaklarının tahsilinde farklı durum ortaya çıkarmaktadır. Zira İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 7/1 maddesine göre kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmünde olduğu belirtilmiş bunların İİK kapsamında haczedilmeyeceği belirtilmiştir. Bu tür gelirler kamu alacakları söz konusu olduğunda Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenirken, İİK kapsamında haczedilmemesi adalet duygusuna uygun düşmemektedir. Zira bu durum, kamu alacakları ve özel şahıs alacakları arasında bir eşitsizlik meydana getirmektedir, çünkü kamu alacaklarının yararlanabildiği bir imkândan, özel şahıs alacaklıları yararlanamamaktadır. Zaten İl Özel İdaresi Kanunu ile alacaklıların tatmin edileceği il özel idaresinin malları sınırlı iken, kanunda açıkça haczedilemeyeceği belirtilmeyen bu tür gelirlerden, özel şahıs alacaklılarının haczettirip tatmin edilme imkânına sahip olamamaları, bu kişiler açısından hak arama hürriyetinin kısıtlanması anlamına gelecektir¹¹⁸.

¹¹⁷ Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden, il özel idareleri ve belediyeler adına aylık olarak ayrılacak tutardan, ikinci ve üçüncü fıkralara göre yapılacak kesintilerin toplamı, hiçbir şekilde ayrılan tutarların toplamının yüzde 40'ını aşamaz (İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun m.7/4).

¹¹⁸ "Kamu tüzel kişilerinin alacaklı oldukları durumlarda, bu tüzel kişilerin varlık nedenleri, faaliyetlerinin nitelikleri ve önemleri dikkate alındığından, kamusal alacaklarının özel usullerle bir an önce tahsiline imkân tanyacak pozitif düzenlemeler yapılmıştır. Nitekim hukukumuzda, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun bu anlayışı örnek olarak gösterilebilir. Ancak borçlu bir kamu tüzel kişisi olduğunda durum değişmektedir. Alacaklının karşısına fiili ve hukuki birçok engel çıkmaktadır.", **Gülan**, "*Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?*", s.22.

IV. HACZİN UYGULANMASI

İcra memuru, İcra ve İflas Kanunu'nun 82/son hükmüne göre haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir. Bu hüküm 6352 sayılı Kanunla¹¹⁹ İcra ve İflas Kanunu'na eklenmiştir. Bu hükmün gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir: “Maddeyle, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması, temel hak ve özgürlüklerin korunması, haczinde ekonomik yarar bulunmayan ya da muhafazasında ve satışında güçlük çekilen eşyaların hacizlerinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeye göre, ekonomik faaliyeti sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli her türlü eşya, borçlu ile aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri için gerekli her türlü eşya ile öğrenci bursları ve diğer kanunlarda haczi yasaklanan mal ve hakların haczedilemeyeceği hükme bağlanmaktadır. Ayrıca, icra memurunun mal ve hakların haczi konusunda değerlendirme ve takdir yetkisine sahip olduğu açıkça belirtilmek suretiyle uygulamada karşılaşılan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. 2004 sayılı Kanunun “Tutanaklar” kenar başlıklı 8'inci maddesine bu Tasarının çerçeve 2'nci maddesiyle yeni bir fıkra eklenerek, icra ve iflas dairelerince verilen kararların gerekçeli olarak tutanaklara yazılması hükmü getirilmiştir. Bu hüküm gereğince, icra memurunun yapacağı değerlendirme sonucu bir şeyin haczedilip haczedilemeyeceği konusundaki kararını gerekçeli olarak verecektir. Böylece icra memurunun keyfi kararlar vermesinin önlenmesi ve denetim kolaylığının sağlanması amaçlanmaktadır.”¹²⁰ Kanun değişikliğinden önce her ne kadar kanunda haczedilmeyeceği belirtilen malların haczedilmemesini icra memur takdir edecekken, Yargıtay'ın kanun değişikliğinden önce vermiş olduğu kararlarda icra memurunun bu takdir yetkisi kaldırılmış ve bu tür malların haczedilmesi varsa haczedilmezlik şikâyeti borçluların yerine getirmesi şeklinde bir uygulama gelişmişti¹²¹. Ancak kanun değişikliği ile

¹¹⁹ 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun (RG, T. 05.07.2012, S. 28344).

¹²⁰ 6352 sayılı Kanunu' un madde gerekçesi.

¹²¹ “İcra müdürü alacaklının talebi doğrultusunda haczi yapmakla mükelleftir. Haciz konusu malların kamuya tahsisli olduğundan bahisle haciz talebini reddetmesi hususunda yasal bir yetkisi yoktur. İcra müdürlüğünce haciz uygulanır, şartları var ise borçlu haczedilmezlik şikâyeti ile merciye başvurup haczin kaldırılması yönünde olumlu bir karar getirmedikçe haciz devam eder.”, **Y12HD**, 09.10.1997 T., 9774 E., 10408 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); “Tüm yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, 506 Sayılı Yasanın 121. maddesi uyarınca, bağlanan emekli maaşlarının haczi mümkün değil ise de, bu husus haciz işleminden sonra, süresiz ve geriye etkili olarak, borçlu tarafından şikâyet konusu yapılabileceğinden ve haczedilmezlik iddiası ancak borçluya tanınan bir hak olduğundan, İcra memurunun bu hükmü değerlendirerek, emekli maaşının haczinin mümkün bulunup bulunmadığı konusunda bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.”, **YHGK**, 10.06.2009 T., 12-213 E., 244 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); “Gerek İİK.nun 79.maddesinde, gerekse 85 madde-

gerekçede de belirtildiği gibi icra memuruna haczinin caiz olup olmadığını değerlendirme ve talebin kabulüne veya reddine karar verme takdir yetkisi açıkça tanındığından¹²², icra memuru il özel idaresi malının haczi söz konusu olacağı zaman İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmünde belirtilen mallardan olanları haczetmeyecek, bunun haricinde kalan haczedilebilecek nitelikte olan il özel idaresi mallarını haczedecektir. Nitekim Yargıtay'ın yeni tarihli kararlarında, kanun değişikliğinin etkisiyle, haczedilmezliğin icra memurunca tarafından dikkate alınacağını belirtmiştir¹²³. İcra memuru il özel idaresi mallarının haczi konusunda takdir yetkisini kullanırken haciz tutanağında takdir yetkisini neden o yönde kullandığını (neden haczetmediğini ya da neden haczettiğini) gerekçesini de bildirecektir (İİK m.8/2).

İcra memuru il özel idaresi malını haczederken bu malın haczedilir nitelikte olup olmadığını araştırmalıdır. Aynı şekilde şikâyet yoluyla mahkeme önüne

---

sinde yer alan ifadelerden ortaya çıkan sonuç, haciz isteminin icra memurunca yerine getirilmesinin zorunlu olduğu ve İcra Memuruna, haczedilecek menkul, gayrimenkul ya da hakların niteliği esas alınarak bunun haczinin mümkün bulunup bulunmadığı konusunda bir takdir yetkisi tanınmadığıdır." **YHGK**, 18.06.2008 T., 12-433 E., 430 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **YHGK**, 31.03.2004 T., 12-22 E., 196 K.; **Y12HD**, 14.11.1995 T., 15669 E., 15840 K.; **Y12HD**, 25.02.2005 T., 23 E., 3680 K.; **Y12HD**, 07.06.2011 T., 13429 E., 11832 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014). Yargıtay'ın görüşünün detaylı gerekçeleri ve eleştirileri için bakınız, **Akkaya, Tolga**, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", DEÜHFD, C. 11, 2009, s.846 vd.. "Yargıtay'ın görüşünün İİK m.82'ye eklenen IV'üncü fıkra hükmü karşısında hukuki dayanağı kalmamıştır.", **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.278.

¹²² **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.278; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s.272. İcra müdürünün haczedilemezlik ve diğer konularda takdir yetkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, **Özçelik, Volkan**, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s.284 vd.

¹²³ "İİK.nun 82.maddesine 02.07.2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanununun 16.maddesiyle eklenen son fıkra da yer alan "İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir." düzenlemesi karşısında, icra memurunun haczi talep edilen malın bu madde uyarınca haczinin kabil olup olmadığını değerlendirerek, bu doğrultuda haciz talebini yerine getirip getirmeme konusunda takdir yetkisi vardır. Görüldüğü gibi burada tanınan takdir yetkisi, İİK.nun 82.maddesi kapsamında malın haczi kabil olup olmadığı ile sınırlı olup, icra müdürünün bunun dışında, örneğin malın 3.kişiye ait olduğu ya da somut olayda olduğu gibi haciz ihbarnamesi gönderilmesi istenen kişilerin borçluya nazaran 3.kişi sayılamayacakları gerekçesi ile haciz talebinin veya haciz ihbarı gönderilmesi isteminin yerine getirilmesi konusunda herhangi bir takdir yetkisinin bulunmadığı tartışmasızdır. Haczi talep edilen malın üçüncü kişiye ait olduğunun iddia edilmesi halinde istihkak prosedürünün uygulanacağı ya da kendisine haciz ihbarı gönderilen kişinin 3.kişi olmadığı yönündeki iddiasını İİK.nun 16.maddesi uyarınca şikâyet yoluyla icra mahkemesinde ileri sürebileceği tabidir.", **Y12HD**, 15.04.2013 T., 5621 E., 14186 K., (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **Y12HD**, 04.04.2013 T., 3365 E., 128/21 K.; **Y12HD**, 26.03.2013 T., 2012/27279 E., 2013/11536 K.; **Y12HD**, 12.03.2013 T., 2012/30309 E., 2013/8969 K.; **Y12HD**, 12.02.2013 T., 2012/28045 E., 2013/3913 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

gelmişse mahkeme de bu malın haczedilebilir nitelikte olup olmadığını araştırmalıdır¹²⁴.

Belediye Kanunu'nun 15. maddesine, 6552 sayılı Kanun'un¹²⁵ 121. maddesi ile eklenen son fıkra şu hükmü içermektedir: “*İcra dairesince haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını aşacak veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde yapılamaz.*”. Belediyenin borçlu olduğu bir takipte, haciz aşamasına gelmiş ve alacaklı haciz talep etmişse, icra memuru, haciz kararı almadan, ilk önce belediyeden on gün içinde borca yetecek miktarda haczedilebilecek mal göstermesini isteyecektir. Belediye borca yetecek miktarda haczedilebilecek mal gösterirse haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanacaktır. Eğer belediye on gün içinde yeterli mal beyan etmezse icra memuru, belediyenin haczedilebilir malları üzerinde haciz uygulayacaktır. Ancak bu haciz işlemi, alacak miktarını aşacak veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde yapılamayacaktır. Bu hükme benzer bir hüküm İl Özel İdaresi Kanununa getirilmelidir. Zira bu sayede alacaklıların borçlu il özel idaresinin haczedilebilir

¹²⁴ “Somut olayda, il özel idaresinin bankalar nezdinde bulunan hesaplarına konulan haczin kaldırılması borçlu idare vekilince icra mahkemesinden talep edilmektedir. Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesinde, Ziraat Bankası Mersin şubesinde bulunan hesaba 1 yıl içinde toplam 386.484,36 TL kira geliri ve hurda bedeli yattığı, Vakıf Bank Mersin şubesindeki hesaba ise 1 yıllık dönem içerisinde toplam 458.263,15 TL ecrimisil kira gelir ve hurda bedelinin yattığı, aynı hesaplara vergi, resim gibi niteliği gereği haczedilemeyen paraların da yattığı, Halk Bankası Mersin Merkez şubesi nezdinde bulunan hesaba ise gelir vergiler ile bunların ferilerininin yattığı tespit edilmiştir./5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca, borçlu idarenin bankadaki hesaplarındaki vergi, resim, harç gibi niteliği gereği haczi kabil olmayan gelirleri dışında kalan kira geliri niteliğindeki paraların kamu hizmetlerinde fiilen kullanılıp kullanılmadığı belirlenmeden bu hesaplar üzerindeki haczin kaldırılması doğru değildir.”, **Y12HD**, 01.06.2010 T., 1139 E., 13422 K. (**Kuru**, El Kitabı, s.505-506; **MİHDER**, C. 7, S. 19, 2011, s.125-126). “4.3.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 3. maddesine göre il özel idaresi, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olup, aynı konunun 7. maddesinin son fıkrası uyarınca ise; ‘İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez.’/ Maddede özel idarelerinin hangi mallarının haczedilemeyeceği sayılmış olmakla, bunların dışında kalanların haczedilebileceğinin kabulü gerekir./ O halde Mahkemece, 17.01.2006 haciz tarihi itibarıyla uygulanması gerekli 5302 s.k.7 /son fıkrası uyarınca haczedilen hesaplar üzerinde gerektiğinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak, proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelir, vergi, resim ve harç, şartlı bağış olup olmadıkları ve hesaplardaki paralar ile haczedilen kiraların kamu hizmetinde fiilen kullanılıp kullanılmadığı belirlenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile hacizlerin kaldırılması yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.”, **Y12HD**, 27.03.2007 T., 3536 E., 5800 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014; nakleden **Oskay/ Koçak/ Deyneki/ Doğan**, s.2364).

¹²⁵ 6552 sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun (RG, T. 11.09.2014, S. Mükerrer 29116).

mallarını bulmaları daha kolay olacaktır. Zira alacaklının kendiliğinden il özel idarelerinin haczedilebilir mallarına bulmaları pek kolay olmamaktadır ve alacaklıların haklarına kavuşmaları bu yüzden gecikmektedir. Bir başka açıdan bu sayede il özel idarelerinin kamu hizmeti yapmasının aksatılmasının önüne geçilmiş olacaktır. Haczedilemez ve kamu hizmetinde kullanılan bir malın haczi ve bu yüzden kamu hizmetinin aksamaması mümkün olabilecektir, böyle bir değişiklik bunların önüne geçebilecek niteliktedir.

Uygulamada sık karşılaşılan durumlardan birisi de il özel idarelerinin bankalarda bulunan hesaplarına konulan haciz işlemleridir. İl özel idarelerinin bankada bulunan hesaplarının haczi istendiğinde icra müdürü, bu hesaptaki paranın İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmünde yer alan haczedilemeyecek nitelikte olan gelirlerden olup olmadığını belirlemesi lazımdır. Bu gelirlerden ise haczi uygulamaması, haczedilebilecek nitelikte paralardan ise haciz işlemini yerine getirmesi gerekir. Ancak il özel idarelerinin bankalarda hesap açarken haczedilemeyecek nitelikte gelirleri ayrı bir hesapta haczedilebilecek nitelikte gelirleri ayrı hesapta açmaları lehlerine olacak bir durumdur. Şikâyet yoluyla böyle bir olay mahkemenin önüne gelmişse mahkemede bankadaki paranın niteliğini araştırmalıdır¹²⁶. Yargıtay'ın güncel vermiş olduğu bazı kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına atıf yapılarak, hem haczedilemez hem de haczedilebilir nitelikte kararları havuz hesapta toplaması ve birbirine karıştırılması, haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmelidir şeklinde kararlarına rastlanmıştır¹²⁷.

¹²⁶ “Bu maddeye göre haczedilmezlik şikâyetinin kabul edilebilmesi için ... ait Ziraat Bankası T. Şubesinde bulunan paraların (fiilen) kamu hizmetinde kullanılması gereklidir. Banka hesabındaki paranın vergi, resim ve harç niteliğinde bulunması veya kamu hizmetinde fiilen kullanıldığıının belirlenmesi halinde yukarıdaki kural esas alınarak haczedilemeyeceği düşünülmelidir. Banka tarafından mahkemeye gönderilen cevapta; hesapta bulunan mevduatların ağırlıklı olarak İller Bankası ödenekleri, personel maaşları, kısmi olarak ... arsa satış bedeli, kesin teminat, emlak vergisi gelirleri ve tahsil gelirlerinden oluştuğu bildirilmektedir. *Mahkemece yapılması gereken iş, haczedilen (bloke konulan) Ziraat Bankası T. Şubesindeki borçlu ... ait hesaplarda bulunan arsa satış bedelinin kaynağı araştırılmalı, gerektiğinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak bu hesaplardan yapılan harcamaların fiilen kamu hizmeti için olup olmadığı üzerinde durulmalı, haczedilmesi mümkün bulunmayan paralar ayrılarak sonucuna göre bir karar verilmelidir.*”, **Y12HD**, 27.03.2008 T., 5106 E., 6180 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **Y12HD**, 14.10.2010 T., 23311 E., 23349 K.; **Y12HD**, 29.11.2010 T., 15913 E., 27883 K.; **Y12HD**, 15.09.2005 T., 13087 E., 17128 K.; **Y12HD**, 06.10.2005 T., 20379 E., 19096 K.; **Y12HD**, 04.04.2006 T., 3957 E., 6971 K.; **Y12HD**, 27.09.2011 T., 1619 E., 16896 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

¹²⁷ “Somut olayda haciz konulan borçlunun banka hesaplarında vergi, resim ve harç gelirleri olduğu gibi haczi kabil paraların da bulunduğu görülmektedir. Haczedilen hesap bu hali ile havuz hesabı niteliğindedir. Hesabın sürekli işlem görüyor olması ve sürekli yatan ve çekilen paraların bulunması karşısında kalan bakiyenin vergi, resim ve harç gelirinden mi, yoksa haczi kabil paralardan mı oluştuğunun belirlenmesine imkân yoktur. Bu şekilde haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraları karıştırmak suretiyle havuz hesabı oluşturan

İcra memurunun il özel idaresinin haczi mümkün olmayan bir malını haczetmesi durumunda il özel idaresi şikâyet yoluna başvurabilir (İİK m.16-18). Şikâyet süresi kural olarak muamelelerin öğrenildiği (haczin öğrenildiği) tarihten yedi gün içinde yapılır. Ancak bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir (İİK m.16). Ancak doktrin ve uygulamada kamu düzeni amacı ile konulmuş hükümlerin ihlali halinde, bu işleme karşı süresiz şikâyet yoluna gidilebileceği kabul edilmektedir¹²⁸. Kamu yararı amacıyla konulmuş, maddi hukukun emredici hükümlerini ihlal eden işlemler için de, şikâyet bir süreye tabi tutulmamıştır. Devlet mallarının haczedilemeyeceğine ilişkin hüküm, kamu düzeni ile ilgili olduğundan, bu hükme aykırı olarak yapılan haciz işlemi kamu düzenine aykırıdır ve bu işleme karşı süresiz şikâyet yoluna gidilebilir¹²⁹. Aynı şekilde kanunen haczi kabil olmayan malların haczi halinde şikâyet süreye bağlı değildir¹³⁰. İl özel idaresi mallarının haczedileme-

---

borçlu ..., iddiasını ispat imkânını kendisi kaldırmıştır. Borçlu ... haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paralarını ayrı hesaplarda tutması yerine havuz hesabı oluşturmasının da iyi niyetle bağdaşmayacağı tartışmasızdır. Böyle bir davranış AİHM'in AİHS'in 6 § 1. ve ek 1 no.lu Protokol'ün 1. maddelerinin ihlali sonucunu doğuracağı gibi, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde de bulunmakla, hukukça korunamayacağı muhakkaktır. Buna göre borçlunun, hesaplardaki paraların haczedilmezliğini ispatlayamadığının kabulü gerekir. Öte yandan borçlu tarafından haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması, haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmezdir. O halde mahkemece yukarıda açıklanan nedenlerle şikâyetin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”, **Y12HD**, 17.09.2012 T., 8811 E., 26628 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); aynı yönde **Y12HD**, 20.03.2012 T., 2011/ 22082 E., 2012/ 8629 K.; **Y12HD**, 29.12.2011 T., 12638 E., 31476 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014). Ancak bazı kararlarında AİHM kararlarına atıf yapmakta ancak bankadaki paranın niteliğini araştırmalıdır şeklinde kararlarına da rastlanılmıştır. **Y12HD**, 17.11.2011 T., 5405 E., 22612 K.; **Y12HD**, 31.03.2013 T. 1373 E., 10620 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); **Y12HD**, 27.06.2012 T., 4972 E., 22597 K. (nakleden **Kuru**, El Kitabı, s.505).

¹²⁸ **Hakan Pekcanitez**, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, s.85.

¹²⁹ **Kuru/ Arslan/ Yılmaz**, s.279; **Pekcanitez**, s.87; **İlhan E. Postacıoğlu/ Sümer Altay**, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.77; **Tercan, Erdal**, İcra ve İflas Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2010, s.86. **Y12HD**, 03.05.2007 T., 7275 E., 8868 K.; **Y12HD**, 15.03.1971 T., 1970/12220 E., 1971/ 2933 K.. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

¹³⁰ **Pekcanitez**, s.88, dipnot 96; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s.35; **Akkaya**, s.862-863; **Y12HD**, 28.02.2006 T., 732 E., 3781 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014). Ancak Muşul'a göre; tamamen gayri kabili haciz olan bir mal haciz edildiği takdirde, borçlunun bu hacze karşı şikâyetinin süreye tabi olup olmayacağını belirleme için, her somut olayın verileri incelenip irdelenmelidir. Yapılan haczin, borçlu menfaati yanında kamu düzenini, kamu vicdanını, genel ahlakı da yakından ilgilendirip ilgilendirmediği, kısacası kamu menfaatlerinin halelde edip etmediğine bakılmalıdır. İİK m.82'ye aykırı yapılan haciz, sadece borçlu menfaatlerini ilgilendiriyor ise şikâyetin süreye tabi olduğu buna karşılık, borçlu menfaatlerini ihlal yanında kamu menfaatlerini de halelde ediyor ise şikâyetin süresiz olması gerektiği söylenebilir.”, **Muşul**, C. I, s.585 benzer yönde **Kuru**, İcra, s.233; **Üstündağ**, s.187. **Belgesay** ise, haczedilemeyen malların haczinde şikâyetin süreye tabi olduğu görüşündedir, **Belgesay**, s.210, No: 417.

mesi de kamu yararı amacıyla konulması bu yüzden kamu düzeninden olması dolayısıyla, buna aykırı icra memurunun işlemi süresiz olarak şikâyet edilebilir¹³¹.

Haczi yapan memur, il özel idaresinin bir malının haczinin caiz olmadığına karar verirse, alacaklı bu karara karşı müddeti içinde şikâyet yoluna (İİK m.16) gidebilir¹³².

Hacedilmezlikten feragat, hacizden önceki dönemde geçerli değildir. Böyle bir anlaşma geçerli sayılmayacaktır (İİK m.83a). Ancak, haczi kabil olmayan bir mal veya hak hacedilmişse, ilgililerin şikâyet yoluna başvurmaması halinde, hacedilmezlikten zımnen feragat ettikleri kabul edilir. Hacedilmezlikten feragat açık bir şekilde de olabilir. Hacedilmezlikten feragat hangi takipte yapıldıysa, sadece o takipteki alacaklı bakımından hüküm ifade eder, borçlu diğer alacaklılar için feragat etmiş sayılmaz¹³³.

Bir malın haczinin caiz olup olmadığı hakkındaki kararın temyiz edilebileceği, İİK'nın 363/1-4 hükmünde, gerek bu kanuna ve gerek diğer kanun hükümlerine dayanarak, bir malın haczinin caiz olup olmadığına ilişkin icra mahkemesini kararı temyiz edilebilir şeklinde ifade edilmiştir. İcra memurunun bu işlemi (haczi kabiline karar vermesi ya da haczi kabil olmadığına karar vermesi) borçlu veya alacaklı şikâyet konusu yaparsa, bunun hakkında icra mahkemesinin verdiği karar temyiz edilebilir (İİK m.363/1-4). İcra mahkemesinin bu kararının temyiz edilebilmesi için ayrıca takip konusu alacağın İİK m.363'te yer alan parasal değeri aşması şarttır¹³⁴.

¹³¹ "... verilmekte olan paylar ... vergi ve resimleri hükmündedir. Bu payların 6183 Sayılı Kanunun hükümlerine göre tahsili gereken borçlar dışında niteliği gereği haczi kabil değildir. Bu konu kamu düzenine ilişkin olup, süresiz şikâyete tabidir.", **Y12HD**, 18.05.2004 T., 8782 E., 12844 K., (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014); "Kural olarak, hacedilmezlik şikâyeti süreye tabidir. Ancak ... İller Bankası payı, vergi, resim ve harçları, cenaze arabası, çöp arabası, ambulans ve itfaiye aracı gibi niteliği gereği kendiliğinden kamuya tahsisli malların haczi halinde şikâyet İİK.nun 82/1. maddesi kapsamında kabul edilerek süresiz şikâyete tabidir.", **Y12HD**, 21.10.2005 T., 15996 E., 20551 K.; **Y12HD**, 15.07.2005 T., 11822 E., 15680 K.; **Y12HD**, 28.02.2006 T., 732 E., 3781 K.; **Y12HD**, 08.12.2005 T., 20614 E., 24376 K. (Kazancı İçtihat Bankası, ET. 21.11.2014).

¹³² **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.839; **Kuru**, Haczi Caiz Olmayan, s.27. Haciz talebine rağmen icra memuru hiçbir şekilde hareketsiz kalırsa, yani ne red ne de haciz yönünde karar vermezse, bu eylemine karşı süresiz şikâyet yoluna gidilebilir (İİK m.16/2).

¹³³ Ayrıntılı bilgi için bakınız **Özbay**, s.544 vd. **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s.279;

¹³⁴ **Karlı**, s.503; **Kuru**, İcra ve İflas, C. I, s.841.

SONUÇ

İl özel idaresinin borçlu tarafta bulunduğu takiplerde, il özel idaresinin malı alacaklılara karşı teminat teşkil edecektir. Ancak İl Özel İdaresi Kanunu il özel idaresinin bazı tür mallarının haczedilmemesini düzenlemiştir. İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmü, genel olarak kamu yararını alacaklıların yararına üstün tutarak bazı il özel idaresi mallarının haczedilmemesini düzenlemiştir. İl özel idaresi, mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak üzere kurulmuş kamu tüzel kişisidir (AY m.127/1). İl özel idaresinin haczedilemeyecek malları ile ilgili düzenleme, mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması için kurulmuş il özel idaresinin, hacizler yoluyla, işlevini yerine getirmesinin önüne geçilmeyi amaçlamaktadır. Ancak İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7/son hükmü, İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1 hükmüne, yani devlet mallarının haczedilmemesine dair hüküm, nazaran daha esnektir (ileridedir). Zira devletin tüm malları, gerek özel gerekse kamu malları, haczedilmezlik kapsamındayken, il özel idaresinin ise sadece 7/son hükmünde yer alan malları haczedilemeyecektir. Doktrinde devletin tüm mallarının haczedilememesi eleştirilmiştir. Ancak buna rağmen İl Özel İdaresi Kanunu hükmü dar yorumlanmalı ve alacaklıların alacaklarına ulaşamaması sonucunu doğurmamalıdır. Ayrıca alacaklıları mağdur etmemeye yönelik tedbirler alınabilir. Burada 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu¹³⁵ örnek olarak verilebilir. Anılan kanunun 3/son hükmüne göre; idarelerce yeterli ödenek temin edilmeden kamulaştırma işlemlerine başlanılamaz. Benzer şekilde aynı kanunun 7/3 hükmüne göre; idare kamulaştırma kararı verdikten sonra kamulaştırmanın tapu siciline şerh verilmesini kamulaştırmaya konu taşınmaz malın kayıtlı bulunduğu tapu idaresine bildirir. İdare tarafından, şerh tarihinden itibaren altı ay içinde 10'uncu maddeye göre kamulaştırma bedelinin tespitiyle idare adına tescili isteğinde bulunulduğuna dair mahkemeden alınacak belge tapu idaresine ibraz edilmediği takdirde, bu şerh tapu idaresince resen sicilden silinir.

İl özel idaresinin ancak kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilmezlik kapsamındadır. İl özel idaresine ait olan ve kamu hizmetinde fiilen kullanılan malları haczedilebilecektir. Burada il genel meclise tarafından alınmış tahsis kararının önemi, malın fiilen kamu hizmetinde kullanılması durumundadır. İl genel meclisinin tahsis kararına rağmen o mal kamu hizmetinde fiilen kullanılmıyorsa haczedilebilmelidir.

İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla almış olduğu gelirlerin haczedilmemesi, genellikle bu borçlanma yoluyla kamu hizmetinin yerine getirilmesidir. Bu yüzden bu borç yoluyla alınan gelirlerin haczedilmemesi kamu

---

¹³⁵ Kabul Tarihi 04.11.1983, RG, T. 08.11.1983, S. 18215.

yararının üstün tutulmasına hizmet eder. Ancak il özel idaresi proje karşılığı borçlanmamışsa bu hacze konu olabilecektir. Ancak bu paraların da kamu hizmetinde fiilen kullanılmaması lazımdır.

İl özel idaresine yapılan bağışların hepsi haczedilmezlik kapsamına alınmamıştır. Sadece şartlı olarak yapılan bağışlar haczedilmezlik kapsamındadır. Bunun gerekçesi de bu şartın il özel idaresine bir yükümlülük getirmesindedir. Örneğin, okul yapılması şartı ile bağışlanan bir arsanın haczedilmesi, bu şartın yerine getirilmesine engel olacaktır. Ancak burada bağışlanan ile şartın getirdiği yükümlülük arasında bir kıyaslama sonucu, eğer bağışlanandan şart gerçekleştirildikten sonra ortaya bir değer çıkıyorsa bunun haczi mümkün olabilmelidir. Yani baştan şartlı bağışların tamamının haczedilmemesi yerine, bağışların haczedilmesi ancak şartın yerine getirilmesi amacıyla harekete geçilmesi ve arta bir değer çıkmışsa bunla alacaklının tatmin edilmesi, düzenlemesi daha uygun olabilir niteliktedir.

İl özel idaresinin vergi, resim ve harçlarının, bunların kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla toplanmasından dolayıdır. Bunlar kendiliğinden kamu hizmetine tahsislidir denilebilir. İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 7/1 maddesi bu kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmünde olduğunu belirtmiş, ancak hemen 7/2'de il özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların ve bunlara ait tüzel kişilerin, 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları, İller Bankasına olan borçları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarına ve 10.07.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun geçici 3 üncü, 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun geçici 5'inci maddeleri kapsamında uzlaşma sağlanmış borçları ile bu maddeler kapsamındaki kuruluşlara olan ve 31.12.2006 tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş ve uzlaşma sağlanmamış olan borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak tutardan, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenir, şeklinde düzenleme getirmiştir. Bu durum, il özel idaresine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların haczedilmesinde, İİK'ya göre yapılan takiplerle kamu alacaklarının tahsilinde farklı durum ortaya çıkarmaktadır. Zira İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 7/1 maddesine göre kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu

idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmünde olduğu belirtilmiş bunların İİK kapsamında haczedilmeyeceği belirtilmiştir. Bu tür gelirler kamu alacakları söz konusu olduğunda Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenirken, İİK kapsamında haczedilmemesi adalet duygusuna uygun düşmemektedir.

Belediye Kanunu'nun 15. maddesine, 6552 sayılı Kanun'un 121. maddesi ile eklenen son fıkra şu hükmü içermektedir: *“İcra dairesince haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını aşacak veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde yapılamaz.”*. Belediyenin borçlu olduğu bir takipte, haciz aşamasına gelinmiş ve alacaklı haciz talep etmişse, icra memuru, haciz kararı almadan, ilk önce belediyeden on gün içinde borca yetecek miktarda haczedilebilecek mal göstermesini isteyecektir. Belediye borca yetecek miktarda haczedilebilecek mal gösterirse haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanacaktır. Eğer belediye on gün içinde yeterli mal beyan etmezse icra memuru, belediyenin haczedilebilir malları üzerinde haciz uygulayacaktır. Ancak bu haciz işlemi, alacak miktarını aşacak veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde yapılamayacaktır. Bu hükme benzer bir hüküm İl Özel İdaresi Kanununa getirilmelidir. Zira bu sayede alacaklıların borçlu il özel idaresinin haczedilebilir mallarını bulmaları daha kolay olacaktır. Zira alacaklıların kendiliğinden il özel idarelerinin haczedilebilir mallarına bulmaları pek kolay olmamaktadır ve alacaklıların haklarına kavuşmaları bu yüzden gecikmektedir. Bir başka açıdan bu sayede il özel idarelerinin kamu hizmeti yapmasının aksatılmasının önüne geçilmiş olacaktır. Haczedilemez ve kamu hizmetinde kullanılan bir malın haczi ve bu yüzden kamu hizmetinin aksaması mümkün olabilecektir, böyle bir değişiklik bunların önüne geçebilecek niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Akil, Cenk**, “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Bir Kararı Vesilesiyle Devlet Mallarının Haczedilmezliği Kuralı Üzerine Düşünceler*”, ABD, 2012/2, s.99-119.
- Akkaya, Tolga**, “*İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu*”, DEÜHFD, C. 11, 2009, s.845-866.
- Akılmaz, Bahtiyar/ Sezginer, Murat/ Kaya, Cemil**, Türk İdare Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.
- Ansay, Sabri Şakir**, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. Bası, Ankara 1960.
- Aşık, İbrahim**, “*Anayasa Mahkemesi’nin Devlet Mallarının Haczedilmezliği Hakkındaki Kararıyla İlgili İçtihat Notu*”, MİHDER, C. 7, S. 20, 2011/3, s.3-12.
- Atay, Ender Ethem**, İdare Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2006
- Belgesay, Mustafa Reşit**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Birinci Bölüm İcra, İstanbul 1948.
- Çağlayan, Ramazan**, İdare Hukuku Dersleri, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Duran, Lütfi**, İdare Hukuku, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982.
- Duran, Lütfi**, “*Kamusal Malların Ölçütü*”, AİD, C:19, S:3, 1986, s.43-52.
- Duran, Osman**, “*Belediyeye Karşı Haciz Tatbiki*”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’ a Armağan, C. 1, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara 2014, s.755-795.
- Eroğlu, Hamza**, İdare Hukuku Genel Esaslar, İdari Teşkilat ve İdarenin Denetlenmesi, 5. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1985.
- Giritli, İsmet/ Bilgen, Pertev/ Akgüner, Tayfun**, İdare Hukuku, 2. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2006.
- Gözler, Kemal**, “*6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?*”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, s.37-82.
- Gözler, Kemal**, İdare Hukuku, C. I, 2. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2009.
- Gözler, Kemal**, İdare Hukuku, C. II, 2. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2009.
- Gözübüyük, A. Şeref**, Yönetim Hukuku, 23. Bası, Ankara 2005.
- Gözübüyük, A. Şeref/ Tan, Turgut**, İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar, 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.
- Gülen, Aydın**, “*Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir? (Anayasa Mahkemesinin, İcra ve İflas Kanununun 82/1. Maddesine İlişkin Kararın Çağrıştırdıkları)*”, İHİD, Y. 16, S. 1, Ocak 1995, s.22-29.
- Gülen, Aydın**, Günışığında Yönetim, Kamu Malları, Alfa Yayınları, İstanbul 1996.
- Günday, Metin**, İdare Hukuku, 10. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara 2013.

- Güngör, Selen**, “*Yerel Yönetimlerin Borçlanmaları*”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı 24 Nisan- Mayıs- Haziran 2011, s.1-16 (<http://www.akademikbakis.org/eskisite/24/12.pdf>).
- Gürdoğan, Burhan**, İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970.
- Hakyemez, Yusuf Şevki**, “*İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Rollerini*”, Sayıştay Dergisi, Sayı 31, 1998, s.169-183.
- Harman, Esra**, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Uyarınca Türkiye’ de İl Özel İdaresi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.
- Kaneti, Selim**, Vergi Hukuku, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- Kaplan, İbrahim**, “*Belediye ve İl Özel İdarelerine Ait Gayrimenkuller Üzerinde Bankalar Lehine Kurulan İpotekler ve Bunların Paraya Çevrilmesinde Ortaya Çıkabilecek Hukuki Sorunlar*”, AÜSBFD, C. 47, S. 3, 1992, s.187-191.
- Karakoç, Yusuf**, Vergi Genel Hukuku, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Karatepe, Şükrü**, İdare Hukuku, 4. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1995.
- Karşlı, Abdurrahim**, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2010.
- Kuru, Baki**, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, AÜHFD, 1962/1-4, C. XIX, s.277-326.
- Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku, C. I, İcra Hukuku, Ankara 1965.
- Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku, C. I, İstanbul 1988.
- Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Kuru, Baki / Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder**, İcra ve İflas Hukuku, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Oktar, Ateş**, Vergi Hukuku, 6. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2011.
- Olgaç, Senai/ Köymen, Haydar**, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, C. I, 2. Baskı, İstanbul 1965.
- Onar, Siddık Sami**, İdare Hukukunun Umumi Esasları Cilt: II, 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966.
- Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun/ Deynekli, Adnan/ Doğan, Ayhan**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 2, Turhan Kitabevi, Ankara 2007.
- Özay, İl Han**, Günışığında Yönetim, Alfa yayınları, İstanbul 1996.
- Özbay, İbrahim**, “*İcra ve İflas Hukukunda Haczedilmezlikten Feragat (İİK m.83/a)*”, AÜHFD, C. 9, S. 1-2, 2005, s.543-567.
- Özçelik, Volkan** İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Pekcanitez, Hakan**, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986.
- Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet**, İcra ve İflas Hukuku, 11. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Postacıoğlu, İlhan E.**, İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul 1982.

- Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer,** İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Salihoğlu, Enver,** İl Özel İdaresi, Beta Basım Yayım, İstanbul 2012.
- Tan, Turgut,** İdare Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2013.
- Tek, Ahmet Ferik/ Ünal, Yenal,** “İdare-yi Umumiye-yi Vilayet ve İdare-yi Hususiye-yi Vilayet Kanunları”, Tarih Okulu Dergisi, Yaz 2009, Sayı IV, s.77-101.
- Tercan, Erdal,** İcra ve İflas Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2010.
- Tortop, Nuri / Aykaç, Burhan / Yayman, Hüseyin / Özer, M. Akif,** Mahalli İdareler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.
- Ulukapı, Ömer,** “Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin “4046 Sayılı Özelleştirme Kanunu” Kapsamındaki Uygulaması”, BATIDER, 1995, C. 18, S. 1-2, s.137-150.
- Umar, Bilge,** İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973.
- Uyar, Talih,** “Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar”, Dr. A. Recai Seçkin’e Armağan, Ankara 1974, s.551-586.
- Uyar, Talih,** İcra Hukukunda Haciz, 2. Baskı, Manisa 1990.
- Uyar, Talih,** İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 5, 3. Baskı, 2006.
- Üstündağ, Saim,** İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.
- Yıldırım, Mehmet Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis,** İcra Hukuku, 5. Baskı, Beta, İstanbul 2012.
- Yılmaz, Ejder,** “Devlet Malları Hak ve Rüçhanlığına Sahip Malların Haczedilememesi”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65’inci Yaş Armağanı, Ankara 1988, s.601-611.
- Kazancı İçtihat Bankası, www.kazanci.com
- TDK Büyük Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>

